

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1111

2. KOLOVOZA 2024. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

9 771451 425001 >

Veliki jubilej za Gornji Tavankut

Stoljeće kapele sv. Ane

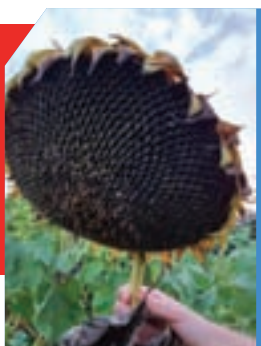

SADRŽAJ

8

Sazrijevanje kukuruza
i suncokreta poranilo

**Klimatske promjene
diktiraju ranu žetvu**

10

Projekti prekogranične suradnje
između Hrvatske i Srbije

**Infrastrukturno
ulaganje u župe**

12

Prof. dr. sc. Miladin Ševarlić,
profesor agrarne ekonomije

**Poljoprivrednici su
između čekića
i nakovnja**

22

Natjecanje u pucanju bičevima

**Pobjedniku švigar
puknuo 100 puta**

32

»Godine novog preporoda«:
125 godina od rođenja
Josipa Kulundžića (1899. – 1970.)

**Život posvećen
kazalištu**

34

Tradicijska konjička utrka

**Kasačka utrka
Dužijanca 2024.**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeve 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Mira Tumbas (predsjednica), vlč. Josip Ivešić,
Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Nevenka
Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić, Ama-
lija Šimunović, Željka Vukov

v. d. RAVNATELJICE:

Mirjana Trkulja
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Ivan Ušumović

(novinar, urednik sportske rubrike)

Zvonko Sarić

(novinar)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Suzana Darabašić

(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić

(tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju

Olimpijada

Počele su 33. ljetne Olimpijske igre (OI), koje će u Parizu do 11. kolovoza ugostiti preko deset tisuća sportaša u više od trideset sportova. No, kakve veze ova globalno najveća sportska manifestacija ima s jednom relativno malom nacionalnom manjinom kakvi su Hrvati u Srbiji? Pa ima. Naime, na Igrama u Parizu sudjeluju i dva pripadnika te manjine – odbojkaš **Miran Kujundžić** (koji je išao u osnovnu školu na hrvatskom jeziku) te veslač **Martin Mačković** (Hrvat po ocu). Obojica su iz Subotice.

A oni nisu jedini ovdašnji Hrvati u ovoj olimpijskoj priči. Priča počinje mnogo ranije s atletičarom **Đurom Stantićem** iz Subotice koji je sudjelovao na Međulimpijskim igrama 1906. u Ateni i osvojio zlato u disciplini daljinsko hodanje na 3 km. Iako se ove Igre službeno ne priznaju kao ravnopravne ostalim Olimpijskim igrama, za Đuru se u lokalu voli reći da je »olimpijac«. Ujedno, tako se može smatrati i prvim olimpijcem Hrvatom općenito. Stantić danas ima svoj spomenik na »krivini kod vatrogasaca« a njegov portret, među ostalima, krasi galeriju velikana u Hrvatskom domu – Matici u Subotici, institucionalnom sjedištu Hrvata u Srbiji.

I poslije njega olimpijska se storija nastavlja. Tako u ovom broju pišemo o nogometašu **Bačke Andriji Kujundžiću Čiči** koji je upravo prije stotinu godina, 1924. na olimpijadi u Parizu branio boje Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca. Od nogometaša olimpijaca treba spomenuti i dvojicu Srijemaca – **Emila Perišku** (slovačkoga podrijetla) i **Franju Gilera** (njemačkog podrijetla).

Bilo je čak i trofejnih olimpijaca kao što su nogometaš **Luka Lipušinović** (srebro 1956. u Melburnu), hrvač **Ivan Frgić** (srebro u Montrealu 1976.) i rukometaš **Zlatko Portner** (bronca u Seoulu 1988.) a sudionici globalno najpoznatije sportske manifestacije kroz povijest bili su još i: hrvači **Franjo Palković** i **Karlo Čović**, atletičar **Jovan Mikić Spartak**, gimnastičari **Josip Kejo Kujundžić** i **Marica Ivandekić**, boksači **Dragan Vujković** i **Geza Tumbas**, rukometaš **Dalibor Čutura**... Neka od navedenih imena sudjelovala su na olimpijadama i više puta.

A kada je riječ o OI, spominjale su se one ovih dana (posebice na društvenim mrežama) i vezano za sporne sadržaje s ceremonije otvorenja. U pitanju je nastup *drag* performerera u sceni koja podsjeća na Posljednju večeru, što je povrijedilo vjerske osjećaje kršćana. Organizatori OI u Parizu ispričali su se svima koje je naljutila ova scena, ističući kako je svečanost otvaranja bila zamišljena kao »slavlje tolerancije u zajednici«.

D. B. P.

DSHV reagirao na pitanje zastupnika Zdravka Ponoša

Pogubno nerazumijevanje političke participacije manjina

Na sjednici Narodne Skupštine Republike Srbije, održanoj 24. srpnja, lider oporbene stranke Srbija centar – SRCE i narodni zastupnik **Zdravko Ponoš** postavio je pitanje o jedinstvu Vlade Republike Srbije glede Deklaracije o zaštiti nacionalnih interesa i političkih prava i zajedničkoj budućnosti srpskog naroda, prozivajući pri tomu ministre iz redova nacionalnih manjina – predsjednika Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislava Žigmanova** i Stranke pravde i pomirenja **Usame Zukorlića**, da se izjasne o podršci Deklaraciji, kao da se o tome nisu već izjasnili na sjednici Vlade Republike Srbije. U svezi s ovim DSHV je objavio priopćenje u kojem se ističe kako nacionalne manjine, uključujući i hrvatsku zajednicu, kontinuirano očituju svoju lojalnost, a svojim aktivnostima daju nesumnjivo konstruktivne prinose razvoju društva i demokracije Republike Srbije.

»Lojalnost nacionalnih manjina prema državi, u tom smislu, ne smije se olako dovoditi u pitanje, osobito ne u kontekstu aktualnih političkih nesuglasica, a nikako o nekim osjetljivim političkim temama. Naime, može se postaviti pitanje pokušava li zastupnik Ponoš svojom prozivkom za dodatnim izjašnjavanjem ministara Žigmanova i Zukorlića nametnuti dojam kako nacionalne manjine nisu lojalne državi, jer tobož pokazuju nerazumijevanje za interese srpskoga naroda«, ističu u DSHV-u.

S druge strane, u demokracijama svako pitanje, pa i pitanje spomenute Deklaracije, pretpostavlja moguće detaljnije razmatranje i potrebu za analizu, ali isključuje uproštene narative i puku političku instrumentalizaciju.

»Usto, pluralizam mišljenja unutar vladajuće strukture po pojedinim pitanjima nije znak slabosti demokracije i ne mora nužno dovoditi u pitanje iskazano temeljno povjerenje i podršku određenoj inicijativi. Stoga apeliramo na ne-

odgovorne aktere političkih procesa da prilikom rasprava o osjetljivim temama, kao što su pitanja nacionalnih manjina i svenacionalne platforme, vode računa o demokratskim standardima, naravi političke participacije nacionalnih manjina, preciznom informiranju javnosti i izbjegavaju politizaciju koja može dovesti do dodatnih nesporazuma u društvu«, navodi se.

Kako se dodaje, Ponoševa prozivka neizravno osporava pravo drugih država koje imaju svoje manjine u Srbiji da se skrbe o svojim sunarodnjacima, dok međunarodno pravo osigurava državama skrb o svojim autohtonim zajednicama u drugim državama, dokle god to ne narušava suverenitet i integritet domicilnih država.

»Podsjećamo gospodina Ponoša da je 2013. godine Samostalna demokratska srpska stranka (SDSS) u Hrvatskoj podržala Zakon o odnosima Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske, priznajući time legitimno pravo svake države da brine o svojoj dijaspori i sunarodnjacima u drugim zemljama, ali dajući tome i na značaju unaprijeđenja hrvatsko-srpskih odnosa. Ovaj model podrške sunarodnjacima primjer je odgovorne i konstruktivne politike koja ne destabilizira međudržavne odnose, već ih naprotiv, jača.

DSHV ostaje i nadalje predan izgradnji demokracije i razvoju multikulturnih politika, stabilnosti i međunacionalnog pomirenja, što je vidljivo iz dosadašnjih aktivnosti i politika koje provodimo. Samo kroz otvoren dijalog, međusobno poštovanje i razumijevanje možemo izgraditi društvo u kojem će svi građani, bez obzira na nacionalnu pripadnost, imati jednake mogućnosti za život i razvoj, i u tome kontekstu ne samo da tražimo prava za svoju zajednicu već pokazujemo i razumijevanje za potrebe drugoga«, zaključuje se.

H. R.

31 godina od zločina u Kukujevcima

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini podsjetio je kako je 29. srpnja 1993., prije 31 godinu, mučki u Kukujevcima ubijena obitelj **Oskomić, Agica i Nikola**, te njihova rođaka **Marija Tomić**.

»Ne zaboravljamo ni jednu žrtvu među srijemskim Hrvatima 1990-ih, a u Kukujevcima ih je bilo najviše. Tražimo primjereno mjesto komemoracije za ove Hrvate i Hrvate – nedužne žrtve mržnje spram našeg naroda, napose u Srijemu, prije tri desetljeća«, objavio je DSHV na svojoj Facebook stranici.

H. R.

Jasna Vojnić: Otvorena vrata saborskih odbora

Zastupnica u Hrvatskom saboru **Jasna Vojnić** članica je i četiriju saborskih odbora: Odbora za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Odbora za europske poslove, Odbora za vanjsku politiku i Odbora za međuparlamentarnu suradnju. U izjavi za naš tjednik zastupnica Vojnić ističe značaj sudjelovanja u radu ovih tijela.

»Ono što se vidi u saborskim klupama samo je djelić svega onoga što se odigrava u Hrvatskom saboru. Odbori su jedno od mjesta gdje se razgovara o konkretnim inicijativama i zato je dobro da smo zastupljeni u četiri za nas ključna područja. Preko odbora za vanjsku politiku i suradnju s Europskom unijom naše analize i višegodišnje bilježenje zastoja na pojedinim područjima konačno bi moglo naći svoju svrhu i svoj put do pravih adresa u pravo vrijeme. A u Odboru za Hrvate izvan Republike Hrvatske sva otvorena pitanja Hrvata iz dvanaest država sigurno će se naći za stolom. Tako da vjerujem da ćemo i ova četvora novootvorena vrata dobro iskoristiti, a svojim prisustvom i iskustvom i svima drugima značajno doprinijeti«, kaže Vojnić.

D. B. P.

Susret Maje Gojković i biskupa Fabijana Svaline

O očuvanju vjerske i kulturne baštine

Srijemski biskup mons. **Fabijan Svalina** i predsjednica Pokrajinske vlade **Maja Gojković** razgovarali su prošloga tjedna o nastavku suradnje i podršci projektima koji doprinose očuvanju vjerske i kulturne baštine u AP Vojvodini, objavila je Pokrajinska vlada.

Biskup Svalina i predsjednica Gojković razgovarali su o obnovi samostana i crkve sv. Jurja na Petrovaradinskoj tvrđavi, kompleksu koji je kao spomenik kulture pod zaštitom države.

Na sastanku je istaknuto da su do sada rađeni unutrašnji konzervatorsko-restauratorski radovi, te da je obnovljeno nekoliko oltara.

U ovom momentu potpora je neophodna za obnovu krova koji je dodatno oštećen u prošlogodišnjem nevremenu, a u razgovoru predsjednice Gojković i biskupa Svaline je istaknuto da će Pokrajinska vlada podržati njegovu sanaciju.

Na sastanku je iznijeta ideja da se dio ambijenta u okviru samostana sv. Jurja koristi za umjetničke događaje, poput koncerata i izložbi, te da se i na taj način široj javnosti približi ovaj objekt od spomeničke važnosti.

Predsjednica Gojković navela je da Pokrajinska vlada pruža punu podršku u očuvanju vjerskog i kulturnog naslijeđa svih zajednica na teritoriju pokrajine, te kako je važno da očuvano kulturno bogatstvo bude dostupno i otvoreno za posjetitelje.

Biskup Svalina posebno je zahvalio Pokrajinskoj vladi na financijskoj podršci koju je Srijemska biskupija dobila za sanaciju štete na vjerskim objektima oštećenim u prošlogodišnjem olujnom nevremenu.

Kako je naveo, u nevremenu je oštećena 21 crkva, čija sanacija ne bi bila moguća bez potpore države. Razgovarano je i o očuvanju crkve Snježne Gospe na Tekijama, crkve sv. Roka i Kalvarije.

H. R.

Izvanredna sjednica Narodne skupštine sa 60 točaka dnevnog reda

Skupština zasjeda, građani prosvjeduju

Ministar financija Siniša Mali rekao je kako je proračun Srbije stabilan i da na računu trenutno ima 740 milijardi dinara, odnosno više od 6,5 milijardi eura, što je više nego što je potrebno za normalno funkcioniranje zemlje * Veliki dio vremena tijekom sjednice zastupnici su polemizirali o eksploataciji litija i projekta Jadar iako ova tema nije bila na dnevnom redu * »Svjesni smo izazova, a to su visina plaća profesionalnih novinara i zapošljavanja mladih. Vjerujem da će povećanjem takse biti riješen i taj problem uz zadržavanje kvalitete i razvoj programskih sadržaja na jezicima nacionalnih manjina«, poručio je ministar Žigmanov

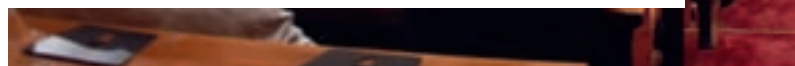
Skupština Srbije započela je 23. srpnja prvu izvanrednu sjednicu na čijem je dnevnom redu ukupno 60 točaka. Među njima je Prijedlog odluke o usvajanju Deklaracije o zaštiti nacionalnih i političkih prava i zajedničkoj budućnosti srpskog naroda, poskupljenje preplate za javni servis, nekoliko zakona o zaduživanju dok je tema vezana za projekt *Jadar*, iako nije na dnevnom redu, u centru brojnih polemika.

Sjednica je počela postavljanjem zastupničkih pitanja, poslije čega je počela rasprava po dnevnom redu te amandmanima.

Pitanja za Vladu

Prije prelaska na dnevni red zastupnici su postavljali pitanja izvršnoj vlasti. Najviše interesa zastupnici oporbe pokazali su za projekt *Jadar*, dok je zastupnik Srpske napredne stranke **Aleksandar Mirković** upitao nadležne do kada će se tolerirati govor mržnje i pozivi na ubojstva državnih dužnosnika.

Đorđe Stanković iz Narodnog pokreta Srbije smatra da su budućnost maline, jabuke, hrana uopće, a ne »ono što ćemo kopati i zagaditi životnu sredinu«. Iz Stranke slobode i pravde su ponovo tražili da se raspišu izbori i da građani odluče jesu li za kopanje litija. Zastupnik Ekološkog ustanka **Aleksandar Jovanović Čuta** zapitao je predsjednicu Skupštine Srbije **Anu Brnabić** zašto je, kako je rekao, »slagala građane Srbije kada je rekla da je projekt Jadar gotov«. Ministarica rudarstva i energetike **Dubravka Đedović Handanović** je rekla da su priče o raseljavanju ljudi zbog projekta *Jadar* neistinite i da se sve to radi kako bi se širila panika i strah.

Ministar financija **Siniša Mali** rekao je kako je proračun Srbije stabilan i da na računu trenutno ima 740 milijardi dinara, odnosno više od 6,5 milijardi eura, što je više nego što je potrebno za normalno funkcioniranje zemlje. On je, odgovarajući na kritike zastupnika, rekao da će Vlada Srbije nastaviti ulagati u projekte koji popravljaju kvalitetu života građana Srbije, u putove, škole, objekte za *Expo 2027*.

»Kažete da se zadužujemo, a važno je da građani znaju kako je udio duga u BDP-u Srbije manji od 50 posto«, istakao je Mali.

60 točaka na dnevnom redu

Prijedlog Deklaracije o zaštiti nacionalnih i političkih prava i zajedničkoj budućnosti srpskog naroda je 8. lipnja 2024. godine u Beogradu proglasio Svesrpski sabor naroda Srbije i Republike Srpske. U deklaraciji, među ostalim, piše kako se uzima u obzir trajna opredijeljenost za očuvanje mira, političke i ekonomske stabilnosti, samostalnosti u odlučivanju, integriteta Srbije i integriteta RS u skladu s Dejtonskim mirovnim sporazumom.

»Ovo je program koji je 2. srpnja ove godine usvojila i Narodna skupština Republike Srpske i koji je dobio blagoslov njegove svetosti i patrijarha Srpske Pravoslavne Crkve, gospodina **Porfirija**. Mi se trebamo izjasniti o 49 točaka ovog programa koje jasno, glasno, prijateljski i dobronamjerno uz uvažavanje svega i svih proklamiraju našu narodnu sabornost i jedinstvo«, rekao je premijer **Miloš Vučević**.

FOTO: Beta

U Deklaraciji se navodi kako srpski narod predstavlja jedinstvenu cjelinu, kako postoji neophodnost održavanja Svesrpskog sabora jednom u dvije godine, kao i da će se realizirati proces nacionalnog pomirenja.

Druga točka dnevnog reda od ukupno 60 je poskupljenje pretplate za javni servis, a zatim slijede prijedlozi izmjene Zakona o posebnim uvjetima za realizaciju projekta izgradnje stanova za pripadnike snaga sigurnosti, kao i Zakona o platnim uslugama i nekoliko zakona o zaduživanju među kojima je i prijedlog o zaduživanju Srbije za izgradnju nacionalnog stadiona u vrijednosti od 42 milijarde dinara za koliko će se Srbija zadužiti kod banke Poštanska štedionica.

Žigmanov: Povećanje TV takse za bolje funkcioniranje javnih servisa

Ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog **Tomislav Žigmanov** izjavio je da će povećanje TV takse od 50 dinara pridonijeti boljem funkcioniranju javnih servisa, a posebno informiranju na jezicima nacionalnih manjina na RTV-u i RTS-u.

»Neznatno povećanja takse bit će u funkciji tih programa. Po tome se RTV prepoznaje ne samo u Srbiji, već i u Europi. Emitira program na 14 jezika, i to ne samo informativni, već i druge programe. RTV je primjer kako treba osigurati informiranje na materinjem jeziku«, rekao je Žigmanov tijekom razmatranja amandmana na predložene zakonske izmjene kojima se predviđa povećanje takse za RTS s 299 na 349 dinara.

Naveo je kako slično funkcionira i Radio Novi Sad, a da u okviru RTS-a postoji redakcija na romskom i albanском jeziku te da je održan okrugli stol kako bi se moglo uspostaviti informiranje i na bošnjačkom jeziku.

»Svjesni smo izazova, a to su visina plaća profesionalnih novinara i zapošljavanja mladih. Vjerujem da će povećanjem takse biti riješen i taj problem uz zadržavanje kvalitete i razvoj programskih sadržaja na jezicima nacionalnih manjina«, poručio je Žigmanov.

Zatupnici oporbe su najavili da neće glasati za povećanje pretplate za RTS kritizirajući rad javnog servisa. Zastupnici Narodnog pokreta Srbije, Zeleno levog fronta, Stranke slobode i pravde, Ekološkog ustanka, koalicije NADA i pokreta Mi-snaga naroda-Branimir Nestorović su iskazali niz primjedbi na izvještavanje Radio-televizije Srbije u informativnim emisijama, »cenzuru svakog kritičkog mišljenja«, kao i promoviranje »kockanja u reklamama«.

Projekt Jadar

Veliki dio vremena tijekom sjednice zastupnici su polemizirali o eksploataciji litija i projekta *Jadar* iako ova tema nije bila na dnevnom redu.

Šefica zastupničke grupe Stranke slobode i pravde **Marinika Tepić** rekla je da nitko nije protiv rudarstva, nego protiv rudnika Rio Tinto, rudnika litija koji vlast prevareom pokušava izgurati nakon izbora i ta prevara, kako je rekla, neće proći tek tako.

Ministrica **Dubravka Đedović Handanović** je pak rekla kako sporazum, kada se potpiše s EU, ima najveće ekološke standarde i može se garantirati da se ovaj projekt može izvesti po najvišim standardima – ekološkim, socijalnim i da se poštuje zaštita prava radnika.

I dok se u parlamentu vode rasprave, na ulicama više gradova zapadne Srbije posljednjih dana prosvjeduju ekološki aktivisti i građani zbog nedavne odluke Vlade Srbije da odobri nastavak projekta izgradnje rudnika litija u dolini Jadra, stopiranog prije dvije i pol godine.

Građani strahuju da će projekt britansko-australske kompanije *Rio Tinto* vrijedan 2,4 milijarde dolara nepopravljivo zagaditi vodu, zrak, rijeke i zemljište.

Od 22. srpnja prosvjedi su održani u Valjevu, Loznici, Grockoj, Koceljevi, Negotinu, Arilju, Bogatiću i Krupnju, a zahtjevima za obustavu rudarenja litija su se 29. srpnja pridružili i stanovnici Šapca i Arandelovca.

Zastupnici su u srijedu nastavili raspravu po amandmanima na izmjene i dopune Zakona o platnim uslugama.

Guvernerka Narodne banke Srbije **Jorgovanka Tabaković** rekla je da je NBS blagovremeno podnijela zakon i u najkraćem roku odgovorila na amandmane.

»Izmjene i dopune zakona o platnim uslugama jesu uvjet za pristupanje projektu SEPA, takozvanom regionalnom plaćanju, koje treba prevazići neke postojeće probleme i ubrzati suradnju unutar regije, a da nas nitko ne zarobi čekanjem«, rekla je Tabaković i dodala kako je riječ o usklađivanju s europskom direktivom PSD2.

J. D.

Sazrijevanje kukuruza i suncokreta poranilo

Klimatske promjene diktiraju ranu žetvu

»U prošlom desetljeću imali smo prosječni prinos od 8 tona kukuruza po hektaru, a sada u prve četiri godine ovog desetljeća prosječni prinos kukuruza nam je oko 5 tona po hektaru«, kaže direktor Poljoprivredne stručne službe Subotica Damir Varga

Klimatske promjene i dugotrajni toplinski val koji je ove godine zahvatio Vojvodinu primorali su poljoprivrednike da pripreme svoje strojeve za žetvu suncokreta i berbu kukuruza ranije nego prošle godine. Predviđa se da će ova sezona započeti prije očekivanog roka zbog neuobičajeno visokih temperatura i manjka oborina, što su glavni uzroci smanjenih prinosa.

Neprekidne vrućine koje su trajale tijekom većeg dijela ljeta, s temperaturama koje su često prelazile 37 stupnjeva Celzija, dovele su do ubrzanog sazrijevanja usjeva. Nažalost, nedostatak kiše dodatno je pogoršao situaciju, ostavljajući poljoprivrednike u strahu od značajno manjih prinosa nego prijašnjih godina. Ova situacija dokazuje sve veći utjecaj klimatskih promjena na poljoprivrednu proizvodnju u regiji. S obzirom na to da su suncokret i kukuruz ključne kulture za mnoge poljoprivrednike u Vojvodini, predstojeća žetva i berba bit će ključni pokazatelji kako se poljoprivredni sektor nosi s izazovima koje donose promjene klime.

Poljoprivrednici se pripremaju za neizvjesnu sezonu, svjesni da će ovogodišnji prinosi ovisiti ne samo o njihovom trudu i znanju, već i o čimbenicima na koje ne mogu utjecati – vremenskim uvjetima. Očekivanja su stoga podijeljena između nade i straha, sukladno tome kako je i ovogodišnja kiša padala. Oborine su bile »šarene«, neki dijelovi Vojvodine dobili su 20 litara po padalini, a neki ništa ili 2-3 litre. Najteže je pogođen sjever Vojvodine, točnije sjever Bačke i Banata.

Somborski atar

O situaciji na terenu somborskog atara razgovarali smo s generalnim direktorom kompanije **Meteor Commerce Jecom Ilićem**. Kako kaže, situacija za proljetne usjeve je sve do kraja svibnja bila više nego povoljna, izuzev u nekim trenucima za šećernu repu kada je došlo do presijavanja parcela gdje se repa nije dovoljno razvila.

»Presijavanje je dovelo do toga da se ukupna površina parcela na kojima je posijan suncokret poveća. Međutim, nakon idealnih uvjeta kada smo se svi ponadali najboljem

rodu, uslijedio je nepovoljan lipanj, a naročito početak srpnja s toplinskim valovima koji su značajno poremetili stanje usjeva, točnije suncokreta i kukuruza. Suncokret je ipak u povoljnijoj situaciji od kukuruza na prostoru Zapadnobačkog okruga, čak očekujemo solidan rod. Evidentna je činjenica kako će smanjenje prinosa biti uzrokovano toplinskim valovima koji su se dogodili početkom srpnja jer je time došlo do bržeg sazrijevanja suncokreta. Očekujemo početak žetve suncokreta 5. kolovoza, što nije tipično za naše područje, a intenziviranje žetve se očekuje oko 10. kolovoza te će trajati sigurno još i tijekom rujna zbog parcela koje su kasnije zasađene. Nadamo se dobrom otkupu suncokreta što se tiče količine. Ono što zabrinjava je budući ekonomski položaj poljoprivrednika općenito, s obzirom na to da smo i mi kao poduzeće proizvođač, ali i veliki organizator proizvodnje, odnosno imamo kooperaciju u koju značajno ulažemo financijska i materijalna sredstva. Zainteresirani smo za što bolju poziciju poljoprivrednika kada su u pitanju svi usjevi, a posebno suncokret jer smo tradicionalno jedan od najvećih otkupljivača suncokreta na području Zapadne Bačke. Očekujemo ove godine u našim kapacitetima imati negdje oko 10 tisuća tona suncokreta na prijemu, a što se tiče cijena, ona koja se terminski mogla ugovarati je 350 eura po toni suncokreta. S ovakvom cijenom optimistično se nadamo da će prinosi biti oko 2,5 tone po katastarskom jutru, iako znamo da će biti površina sa znatno manjim prinosima. Dovedeni smo do toga da su cijene na granici ekonomske isplativosti za poljoprivrednike ako se uzmu svi parametri inputa u obzir. Hoće li cijena moći biti preko do maksimalno 44 dinara po kilogramu za proizvođače, mi se nadamo, ali imajući u vidu kako je to ranije ugovarano, možda nije realno očekivati preko toga«, rekao je Jeca Ilić.

Ističe kako je zabrana izvoza ulja pokolebala proizvođače koji su pomišljali da posade suncokret jer je zabrana izvoza ulja prilično nejasno definirana.

»Što se tiče kukuruza, situacija je mnogo kompliciranija. Većina većih proizvođača u Srbiji bazira se na proizvodnji kukuruza i soje. Prema tome, što je bolja pozicija za te dvije kulture, to je bolja pozicija cjelokupne poljoprivrede, sto-

ga je mnogo važnije kakva će biti situacija s kukuruzom. Krajem svibnja svi smo bili uvjereni da će rod biti veći nego ikada, da ćemo morati dobro razmisliti gdje smjestiti svu tu količinu proizvodnje. Međutim, sva ta predviđanja svedena su na jednu mjeru ispod prosječnog roda u Vojvodini. Što se tiče Zapadnobačkog okruga, nismo toliko pogođeni sušom kao neki drugi krajevi Vojvodine, a i zaobišle su nas velike elementarne nepogode poput tuče i oluja. Danonoćne visoke temperature značajno su smanjile prinose i spriječile razvoj kukuruza bez obzira na prisustvo vlage ukoliko su postojali sustavi za navodnjavanje na parceli. Mislim da ulazimo u neizvjesnu jesen kada je u pitanju kukuruz, jer imamo problem s količinama i kvalitetom samog roda. Postoje oštećenja na klipovima kukuruza, a tek će doći pitanje toksina s kojima smo se suočili prije par go-

dina zbog sušnog ljeta. Što se tiče same cijene kukuruza, ugovaranja se kreću oko 150 eura po toni plus PDV, ali naravno s jako strogim uvjetima kvalitete zrna kako bi se ostvarila takva cijena. Problemi s kojima smo se mi suočili glede meteo uvjeta na našem području nisu ti koji će opredijeliti cijenu kukuruza na svjetskom tržištu. Moramo se okrenuti mogućnostima veće proizvodnje s jedne strane, ali i prerade tog kukuruza, jer ukoliko očekujemo samo izvoz postoji niz problema koje ne rješavamo na adekvatan način», zaključuje Jeca Ilić.

Očekivani prinosi

Direktor Poljoprivredne stručne službe Subotica **Damir Varga** iznio je svoje viđenje situacije na sjeveru Vojvodine. Kazao je kako je u Subotici zasađeno oko 33.500 hektara kukuruza i 7.700 hektara suncokreta.

»Što se tiče vremenskih prilika, nisu u potpunosti bile naklonjene ovim usjevima. Imali smo nedostatak oborina i dva toplinska vala. Toplinski valovi trajali su gotovo dva tjedna, što se odrazilo na usjeve smanjenjem prinosa. Kiša koja je pala prethodnih dana padala je mjestimično, negdje je bilo između 30 i 40 litara, a negdje svega 2-3 litre. Za dio usjeva ova kiša je zakasnila. U dijelovima od Ipsilon kraka do prije Žednika, bilo je manje oborina u ranijem razdoblju, tako da kukuruz nije izdržao toplinski val i došlo je

do prisilnog sazrijevanja, stoga će tamo biti manji prinosi. Istodobno, dijelovi atara oko Đurđina, Žednika, Tavankuta, gdje je bilo oborina početkom srpnja, tu su biljke izdržale visoke temperature. Ni ovdje prinosi neće biti vrhunski, ali bit će oko 8 tona po hektaru, dok će dijelovi koji su više pogođeni sušom imati prinos oko 3-4 tone po hektaru. Postoje i dijelovi poput Čikerije gdje su lakša zemljišta, tamo će prinosi biti do 3 tone«, govori Varga.

On smatra kako će prosječni prinos kukuruza biti oko 6 tona po hektaru.

»Treba istaknuti da smo u prošlom desetljeću imali prosječni prinos od 8 tona kukuruza po hektaru, a sada u prve četiri godine ovog desetljeća prosječni prinos kukuruza nam je oko 5 tona po hektaru. To je osjetno smanjenje prosječnog prinosa, a isto tako su i cijene osjetno smanjene, što predstavlja još veći problem. Ne očekujem da će kukuruz biti skuplji nego prošle godine. Postoje dijelovi Vojvodine s obilnijim oborinama, srednja i južna Bačka, Srijem i južni Banat. Tamo će prinosi biti veći, što znači da će ti proizvođači biti u daleko povoljnijem položaju nego proizvođači ovdje na sjeveru Bačke i Banata. Što se tiče suncokreta, ova kiša će mu pomoći. Nisam bio optimist, ali mislim da će biti ostvareni solidni prinosi ove godine, točnije oko 2.600 do 2.700 kilograma po hektaru. To znači da će biti parcela s prinosima i preko 3,5 tone po hektaru, ali i onih s 2 tone po hektaru, ovisno o ataru. Što se tiče vremena žetve, tamo gdje je lošije stanje, žetva suncokreta će krenuti oko 15. kolovoza, mislim da ćemo do početka rujna okončati najveći dio žetve. Što se tiče kukuruza, oko 20. kolovoza će početi berba na parcelama gdje je stanje lošije, jer kako su najavili meteorolozi, opet nas u kolovozu očekuju vrućine što će dovesti do prisilnog sazrijevanja. Ove godine će se spojiti početak berbe kukuruza sa žetvom suncokreta. Imamo situaciju da se trenutno silira kukuruz, što se nikada nije dogodilo u srpnju. Vegetacija svih kultura ove godine je dva tjedna ranije, sve ranije sazrijeva«, rekao je Damir Varga.

Kaže kako su oborine dobrodošle za obradu zemljišta jer predstoji sjetva ozimih usjeva, a u Subotici proizvođači siju ozime usjeve na oko 40-45 % površina.

»Jednostavno klimatske prilike ne dozvoljavaju da na većim površinama sijemo kukuruz. Imamo oscilacije u stočnom fondu, proizvedemo više kukuruza nego što je Srbiji potrebno. Postavlja se pitanje izvoza, javlja se aflatoksin u ovako stresnim godinama, što predstavlja problem. Generalno, klimatske promjene nam donose mnogo problema i sve je evidentnije da će se u budućnosti morati raditi na drugačijoj strukturi sjetve. Nemamo dovoljno vode za navodnjavanje svih usjeva, a nemamo ni dovoljno stočnog fonda. Navodnjavanje bez stajnjaka je samo kratkoročno rješenje, dolazi do upropaštavanja zemljišta zbog izostanka organske materije i mi za 20-30 godina ne bi imali zemljište koje ostavljamo budućim generacijama«, zaključio je Varga.

Ivan Ušumović

Infrastrukturno ulaganje u župe

Zahvaljujući ovome programu u Đurđinu je na crkvi urađena hidroizolacija te dio fasade, u Maloj Bosni kupljene orgulje i toplotna pumpa za grijanje župne dvorane, a u Žedniku obnovljena fasada na župnoj kući

Prema Programu prekogranične suradnje između Hrvatske i Srbije koje raspisuje Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije Republike Hrvatske za tekuću godinu odobreno je 33 projekta ukupne vrijednosti 1,5 milijuna eura.

Gotovo polovicu projekata dobile su župe diljem Vojvodine i Beograda. Među odobrenim projektima za infrastrukturno ulaganje u Subotičkoj biskupiji nalaze se i tri susjedne, seoske župe – Đurđin, Žednik i Mala Bosna.

Fasada na crkvi

Zahvaljujući ovome programu u Đurđinu je na crkvi sv. Josipa Radnika urađena hidroizolacija (zaštita od vlage) te dio fasade.

»Dobivena sredstva nisu bila dovoljna za cijeli projekt koji smo planirali (u iznosu oko 100.000 eura) te smo odlučili radove podijeliti u dvije faze. Ove godine smo uz pomoć dobivenih sredstava na natječaju prekogranične suradnje i uz pomoć župnih sredstava dobivenih od naših župljana i crkvenih institucija uradili prvu fazu: hidroizolaciju na crkvi i dio fasade (prednju i dvije bočne strane) u iznosu oko 60.000 eura«, kaže župnik **Daniel Katačić**.

Na natječaju prekogranične suradnje župa sv. Josipa Radnika išla je s partnerom Općinom Đakovačka Satnica te su skupa dobili 45.000 eura za projekt *Brat uz brata, Hrvat uz Hrvata*. Od cjelokupnog iznosa đurđinska župa ostvarila je pravo na 27.000 eura, a partner iz Đakovačke Satnice 18.000 eura.

Preč. Katačić dodaje kako je fasada na ovoj crkvi posljednji put rađena, prema sjećanju župljana, prije 40-ak godina te da će već sljedeće godine nastaviti obnovu, zbog veoma lošeg stanja onoga što je ostalo da se uradi.

»U planu nam je i sljedeće godine prijaviti se na ovaj natječaj kako bismo mogli dovršiti započeto djelo. Za obnovu na vanjskoj fasadi ostaje zadnja strana crkve i toranj/zvonik koji je naslonjen uz zadnji bočni dio crkve«, poručuje đurđinski župnik.

Orgulje i grijanje

Župa Presvetog Trojstva u Maloj Bosni preko projekta je

dobila 11.700 eura od kojih su kupljene orgulje za crkvu i u planu je nabavka toplotne pumpe za rješavanje grijanja u župnoj dvorani. Cjelokupni iznos s partnerskom župom sv. Leopolda Mandića u Slavonskom Brodu iznosi 22.065,12 eura.

»Na Prekogраниčni natječaj prijavili smo se s dvije stavke: nabavka orgulja za crkvu te nabavka i instalacija toplotne pumpe za grijanje župne dvorane. Uspjeli smo realizirati prvu stavku, tj. nabavku orgulja, a u tijeku je traženje još nekoliko ponuda za toplotnu pumpu kako bismo mogli izabrati najbolju ponudu«, kaže župnik vlč. **Dra-
gan Muharem**.

Prema riječima vlč. Muharema, dobivena sredstva neće biti dovoljna za realizaciju svega navedenoga te će razliku pokriti župa iz vlastitih sredstava.

Ističe on i veliku važnost ovih ulaganja u župu, koja će, kako kaže, poboljšati uvjete rada na župi.

»Kao svećeniku važno mi je uložiti u ono što je središte crkvenoga života a to je sveta liturgija. Crkvena glazba zauzima važan segment liturgijskog života. Zato su nam i bile potrebne orgulje koje će zadovoljiti te potrebe. Osim toga, otvara se mogućnost i kulturno-umjetničke ponude u vidu orguljskih koncerata koje planiramo za je-

sen. Druga stavka našega projekta je grijanje dvorane. Župna dvorana u Maloj Bosni središte je okupljanja vjernika, tamo se događaju brojni crkveni ali i izvan crkveni događaji. Smatram da bi rješavanjem ove stavke znatno poboljšali uvjete rada na župi«, smatra župnik u Maloj Bosni.

Fasada na župnoj kući

U Žedniku se obnavlja fasada na župnoj kući, a sredstva u iznosu od 25.000 eura osigurana su preko prekograničnog projekta s Gradom Pakracom.

»Vrijednost cijelog projekta je 45.000 eura koje dijelimo mi s partnerima iz Hrvatske. Od dobivenih sredstava uredit ćemo

kompletanu fasadu na župnoj kući koja je bila u veoma lošem stanju, zamijenili smo prozore koji su bili loši, stavili komarnike na sve, zamijenili ulazna vrata, vrata prema podrumu te izbetonirali prilazne betone i stubišta. U projekt ulaze i novi opšavi i oluci oko cijele kuće«, kaže župnik **Franjo Ivanković**.

Novci dobiveni putem projekta pokrit će većinu troškova, ostatak će nadomjestiti župa, kaže žednički župnik.

J. D. B.

Prof. dr. sc. Miladin Ševarlić, profesor agrarne ekonomije

Poljoprivrednici su između čekića i nakovnja

Potpuno bih oslobodio poreza sve male poljoprivrednike do deset hektara. Jer njihov doprinos održivosti zemljišta i okoliša i domicilnog stanovništva na tom teritoriju daleko je veći nego porezne dažbine koje trebaju plaćati. I zato imamo ne tisuće sela nego čitave regije koje su demografski ispražnjene i opustošene

Intervju vodila: Jasminka Dulić

Prof. dr. sc. **Miladin Ševarlić** u javnosti je prepoznatljiv po brojnim autorskim člancima, komentarima, intervjuima, kao i nastupima u televizijskim i radijskim emisijama o poljoprivredi, zadrugarstvu i selu.

Kaže kako mu je drago što daje intervju za *Hrvatsku riječ*, imajući u vidu dvije činjenice: »Prva je da sam posljednje tri godine pred raspad SFRJ držao honorarno nastavu na Poljoprivrednom fakultetu Sveučilišta Josip Juraj Strossmayer u Osijeku i odjelu tog fakulteta u Vinkovcima. I drugo da smo u Gradskoj kući u Subotici održali jedan od simpozija koji je Društvo agrarnih ekonomista Srbije organiziralo u suradnji s Europskom asocijacijom agrarnih ekonomista (EAAE) 1999. godine«, kazao je profesor Ševarlić, s kojim smo razgovarali o aktualnim problemima u poljoprivredi.

► Često ste dolazili u Suboticu povodom različitih događaja vezanih za agrarnu politiku, poljoprivredu?

Da, jesam. Počasni sam bio gost i sudionik Festivala europskog filma na Paliću kada je bila serija filmova posvećenih ekologiji u vrijeme kada sam vodio kampanju protiv genetički modificiranih organizama.

► Kakva je danas situacija u Srbiji s GMO?

Srbija je jedna od desetak zemalja u svijetu koja ima najstrožije zakone, što znači da je zabranjen i uvoz i uzgoj i prerada i promet GMO i proizvoda od GMO. Ali kao i svaki drugi i ovaj zakon se ne poštuje i u Srbiji se prema mojoj procjeni uzgaja barem 5.000 hektara pod GM sojom, što je 15.000 tona. To je 750 šlepera koji svake godine krstare putovima Srbije a nijedna inspekcija ne reagira. Javna je tajna da se genetički modificirana soja prerađuje za stočnu hranu, dok se naša soja koja nije genetički modificirana izvozi iz Srbije. Ako je to točno onda je to žalosno i tragično, jer imamo najpropusniju granicu, da se svega tri do sedam posto ukupnih pošiljaka iz inozemstva kontrolira.

Mi vjerujemo papirima drugih zemalja i zbog toga imamo katastrofalne posljedice na tržištu prehrambenih proizvoda. Ponosan sam na tekst prve deklaracije protiv GMO iz 2013. godine koji je ratificiran u Skupštini Čačka a kasnije i od strane Zelenih Srbije te u 136 lokalnih samouprava. Jednoglasno su se izjasnili protiv uzgoja i prerade GMO proizvoda. Međutim, što to vrijedi kada imamo partokratsku vlast, pa je tako svojedobno ministar **Rasim Ljajić** rekao kako postoje GMO proizvodi i on u tome ne vidi nikakav problem, i mislim da je jedan takav ministar trgovine koji ne poštuje zakone Srbije.

► Možemo li onda zaključiti kako danas ne znamo što jedemo?

Osnovni problem naše prehrane je što recimo meso, mlijeko, jaja i prerađevine od životinja koje su hranjene koncentriranom stočnom hranom na bazi genetički modificiranih sirovina uvozimo a izvozimo našu soju koja nije genetički modificirana u zapadnu Europu. Srbija je jedna od dvije europske zemlje koja je samodovoljna u pogledu soje i ima tržišne viškove. Sramota je da Srbija kao deseti proizvođač kukuruza u svijetu koji nije genetički modificiran i kao jedan od najvećih proizvođača soje i drugih ratarskih kultura koje nisu GMO, a koje se koriste u proizvodnji koncentrirane stočne hrane, to izvozi budzašto u rinfuzi a da pri tome uvozimo, može se slobodno reći, meso i prerađevine od mesa i mlijeka koje su vrlo sumnjive kvalitete po tom pitanju.

► Ukazuje li to na nedostatak konkretne agrarne politike?

Prvo, to ukazuje na nedostatak inspekcijske kontrole, jer razgovarao sam s mojim studentima koji su aktivni kao fitosanitarni inspektori kako to izgleda na terenu. Imaju brze testove za GMO i kada to pokaže pozitivnu reakciju uzimaju se uzorci biljaka i nose na laboratorijsku analizu da se to potvrdi. Često se međutim isprska totalnim herbicidom jedan kvadratni metar ili dva zasada soje i ukoliko kroz par dana kada inspektori ponovo dođu u kontrolu ona bude spržena onda to znači da nije genetički modificirana. Ali naši »loši domaćini« poslije odlaska inspektora donose kofe s vrelom vodom i polivaju tu soju koja ostane spržena iako je genetički modificirana. To je jedan od bisera.

Imali smo i situaciju kada je počeo rat u Ukrajini da je predsjednik Srbije, iako to nije njegova nadležnost, zabranio izvoz pšenice koja je tada imala maksimalnu cijenu na burzama, ako se ne varam 47 dinara po kilogramu, što je bio historijski maksimum, a mi smo imali tržišnih viškova preko dva milijuna tona u odnosu na naše potrebe koje su oko 1,6 milijuna tona na godišnjem nivou, i na taj način je došlo do kolapsa i poslije toga je cijena pala na 18 dinara. To je tragedija za koju nitko nije snosio odgovornost. Na trećoj strani imamo slučaj kada je predsjednik republike inzistirao, vjerojatno zbog lobista krupnog kapitala u sektoru prehrambene industrije, da se daju poticaji od 7 dinara po kilogramu otkupa suncokreta u godini koja je bila sušna, iako je suncokret najotpornija biljna kultura na sušu. Iste godine nisu dali poticaje za soju koja je umjesto 3 do 3,5 tone po hektaru, a što su mi pričali poljoprivrednici iz Vojvodine, ostvarila negdje oko 500 do 800 kg po hekta-

ru prinosa, pa nisu mogli pokriti troškove niti samo rada, mehanizacije i goriva. Ne računajući sjeme, kemiju itd. To su anomalije našeg sustava. Bez obzira na zakone koji postoje.

► Sada je zabranjen i izvoz suncokreta. Zašto?

Da, i ulja također. Na taj način se stvara hiperprodukcija u Srbiji i privremeno, pred žetvu, kako bi došlo do drastičnog pada otkupnih cijena. Na taj način poljoprivrednici se nalaze između »čekića i nakovnja«. »Nakovanj« na kojem su poljoprivrednici su svi oni iz predfarmerskog sektora, da ne govorimo o naftnoj industriji bez obzira što ima popusta po cijeni od 179 dinara do 100 litara po hektaru za najviše 100 hektara. Zatim su tu proizvođači sjemena, kemijskih sredstava, poljoprivredne mehanizacije i svega drugog što se koristi u poljoprivredi. S druge strane imamo »čekić« a to je postfarmerski sektor počevši od banaka s

Profesor, istraživač, poljoprivrednik, političar

Prof. dr. sc. Miladin Ševarlić, redoviti je profesor Poljoprivrednog fakulteta Univerziteta u Beogradu u mirovini, na kojem je i na Odsjeku za agrarnu ekonomiju diplomirao, magistrirao i doktorirao u području zemljišne politike. U razdoblju od 2002.-2004. i 2006.-2014. bio je šef Katedre ekonomike poljoprivrede i tržišta. Izvodio je nastavu na Agronomskom fakultetu u Čačku, Poljoprivrednom fakultetu u Sarajevu i Odjelu u Mostaru, Poljoprivrednom fakultetu u Osijeku i Odjelu u Vinkovcima i na Vojnoj akademiji u Beogradu – Odsjeku za logistiku. Od 2008. je specijalni savjetnik za agroprirodu u Ekonomskom institutu u Beogradu, dobitnik je Vukove nagrade za 2012. a iste godine je inauguriran i za počasnog profesora Volgogradskog državnog agrarnog univerziteta (RF), od 2023. je počasni predsjednik DAES-a, a od 2009. je u kontinuitetu i predsjednik Saveza poljoprivrednih inženjera i tehničara Srbije (SPITS) koji ove godine obilježava jubilej 155 godina postojanja i rada.

Objavio je oko 300 znanstvenih i stručnih radova u zemlji i inozemstvu i dao značajan doprinos multidisciplinarnom razvoju poljoprivrede, prehrambene industrije, zadrugarstva i sela. Rodonačelnik je Savjetodavstva u poljoprivredi i ruralnom razvoju i Ekonomike seoskog turizma kao dvije nove znanstveno-nastavne discipline na Poljoprivrednom fakultetu u Beogradu. Sudjelovao je u realizaciji brojnih međunarodnih i nacionalnih istraživačkih projekata. Kao jedan od najistaknutijih agrarnih stručnjaka u Srbiji bio je član ekspertnih timova za izradu tri nacionalne strategije razvoja poljoprivrede (1982., 1999. i 2014.) i voditelj tima za izradu Strategije razvoja zemljoradničkog zadrugarstva (2012.).

Na izborima 2016. izabran je za zastupnika u Skupštini Srbije na izbornoj listi Dveri – DSS, kao izvanstranačka ličnost. U veljači 2019. napustio je zastupnički klub Dveri i mandat nastavio kao samostalni zastupnik.

nerazumnim kamatama, zatim poreznog sustava. Ja bih potpuno oslobodio poreza sve male poljoprovrednike do deset hektara. Jer njihov doprinos održivosti zemljišta i okoliša i domicilnog stanovništva na tom teritoriju daleko je veći nego porezne dažbine koje trebaju plaćati. I zato imamo ne tisuće sela nego čitave regije koje su demografski ispražnjene i opustošene.

► **Znači li to da zemlja bez ljudi ne vrijedi?**

Svaka zemlja vrijedi. Imao sam jednu argumentiranu raspravu na Ekonomskom institutu u Beogradu pred prodaju *PKB*-a kada mi je jedan od veleposjednika rekao – profesore, vi se zalažete za zemlju koja je mrtav kapital. Ja sam mu rekao – griješite ogromno. Jer ispod površine svakog hektara zemljišta nalaze se milijarde živih bića, od krtica pa do bakterija, čija je ukupna težina preko 15 visoko produktivnih krava od po 750 kg. Tako da i zemljište kada se ne obrađuje je živi organizam.

► **Ali današnjim načinima obrade, uz pretjeranu upotrebu kemije i strojeva uništava se taj živi svijet i umanjuje plodnost zemlje.**

Ima dosta rezultata istraživanja, posebno naših kolega iz Instituta za ratarstvo i povrtarstvo, Poljoprivrednog fakulteta u Novom Sadu i Instituta za zemljište u Beogradu, koji su i prezentirani na nedavnoj konferenciji FAO u Beogradu, o katastrofalnim rezultatima analize zemljišta upravo iz aspekta ekološke održivosti zemljišta. Već desetljećima kolege upozoravaju na smanjenje sadržaja humusa na vojvođanskim oranicama. Drastično smanjenje stočarske proizvodnje ima za direktnu posljedicu osiromašenje zemljišta a eventualna primjena navodnjavanja na takvom zemljištu, bez sadržaja humusa i s primjenom teške mehanizacije, dovodi do sabijanja zemljišta i praktično do degradacije zemljišta. Ukoliko dolazi do navodnjavanja tog zemljišta može doći i do tzv. skeletnih i zaslanjenih zemljišta.

► **Ako se to zna i analize to pokazuju, ne bi li trebalo poticati u većoj mjeri poljoprivrednike da poduzimaju određene mjere za regeneraciju zemljišta?**

Postoje poticaji za organsku poljoprivredu, mada nisu obuhvaćeni i drugi vidovi ekološki održive poljoprivrede, kao ni biodinamička poljoprivreda. Poticaji za certificiranu organsku poljoprivredu su povećani. I oni su relativno značajni kod nas za sada za jednu ograničenu površinu. Međutim, mene posebno iritiraju slučajevi rekomasacije u Vojvodini. Nedavno mi se žalio jedan dugogodišnji organski proizvođač, koji je desetljećima svoju parcelu certificirao za organsku poljoprivredu. Međutim došla je rekomasacija i njemu je općinska komisija praktično oduzela veći dio parcela a dala mu je susjedne parcele koje nisu bile certificirane. Oni ne shvataju što znači ulaganje u organsku poljoprivredu kako bi se dobio certifikat. Međutim, moram reći kako Srbija spada u jednu od rijetkih zemalja koja ima četiri velika organska proizvođača. Prije svega *Eko-agri* u Beloj Crkvi, koji ima 2300 hektara u kompleksu certificiranih površina i koji se bavi uglavnom ratarskom proizvodnjom i te proizvode prerađuje u brašna i izvozi kao organske poljoprivredne proizvode dominantno u europske zemlje. Drugi je *Global seed* koji ima objedinjenu biljnu i stočarsku proizvodnju od privatizacije zadruge koja je otišla u stečaj. Certificirano je oko 1000 hektara u Čurugu, u funkciji organske stočarske proizvodnje s organskim mlijekom i mesom. To su glavni finalni proizvodi koje plasiraju i u inozemstvo i kod nas, uglavnom preko hotela, restorana, za klijentelu koja je platežno sposobna. I treći je kompanija *Login* za koju su Slovenci otkupili oko 4000 hektara u Vojvodini i već su uspjeli certificirati dobar dio toga. Ali im je mana što nije zemljište u jednoj cjelini nego je razbacano u više dijelova pa postoji mogućnost zagađenja s konvencionalnom poljoprivrednom proizvodnjom. I četvrti je *Zdravo Organic* iz Selenče koji ima jedan drugi model koji bi našoj poljo-

privredi s obzirom na posjedovnu i agrarnu strukturu bio daleko prijemčiviji a to je udruživanje malih poljoprivrednih proizvođača koji su uključeni u organsku proizvodnju radi proizvodnje sirovina i njihove zajedničke prerade i plasmana pod jednom robnom markom.

► **Je li takva vrsta proizvodnje, organska, biodinamička, regenerativna, održivi i mogući put za poljoprivrednike?**

Mogu reći da je država kao što je Kirgistan zauzela stav kako njihova cjelokupna proizvodnja treba biti organska. Ali da ne idemo tako daleko na istok. Uzmimo Dansku koja je donijela strategiju 20-25 a to znači da u idućih 25 godina treba cjelokupnu poljoprivrednu proizvodnju, koja je visoko industrijalizirana, prevesti u organsku poljoprivredu. Naime, njihovi agrarni ekonomisti su napravili ozbiljnu analizu koja govori da su troškovi i posljedice zagađenja od strane proizvođača, bolesti biljaka od korištenja pesticida, zatim zagađenja zemljišta, vodnih tokova, i okoliša čak i na susjednim parcelama a zatim i bolesti potrošača uzrokovane hranom, daleko veći trošak nego što bi bio trošak plaćanja konverzije na nacionalnom nivou na organsku poljoprivredu i proizvodnju apsolutno sigurne hrane za stalni i sve veći broj potrošača.

► **Ima li takvih ideja u Srbiji?**

Imajući u vidu posjedovnu strukturu zemljišta, velike latifundije u Vojvodini koje su preuzele velike državne kombinatne, prvo što im je bilo je da otpuste radnike i ugase stočarstvo. Znači da smanje troškove radnika a zatim da uđu u sustav lizinga kako bi sve troškove korištenja mehanizacije knjižili kao trošak proizvodnje a da bi na taj način smanjivali dobit i porez na dobit. Oni imaju ekonomiju obima. Ako zarade 100 eura po hektaru puta 10 ili 20 tisuća hektara mogu se lijepo »počešati po bradi«. S druge strane imate armiju, većinski dio poljoprivrednika koji imaju ispod 2 hektara kojima u ovim uvjetima »između čekića i nakovnja« to nije dovoljno ni za ekonomsku održivost. Minimum je pola hektara za registriranje poljoprivrednog gazdinstva i oni, izuzimajući intenzivnu plasteničku proizvodnju, ne mogu ostvariti dobit od 180.000 dinara koliko iznose ukupni troškovi za PIO i zdravstveno osiguranje poljoprivrednika na godišnjem nivou. To znači da zbog toga imamo jedan »financijski balon« u PIO i zdravstvenom fondu koji duže poljoprivrednike za nenaplaćeni doprinos za mirovinsko i zdravstveno osiguranje a što može biti diskutabilno. Naime, propisana je ta zakonska obaveza a s druge strane je nemoralno dužiti poljoprivrednike za nenaplaćene doprinose za zdravstveno osiguranje imajući u vidu da čim prestanu plaćati doprinose za zdravstveno osiguranje njihova zdravstvena knjižica se stavlja u stanje mirovanja i ne mogu uopće koristiti usluge državnih zdravstvenih institucija. Kako vi možete poslije deset godina tražiti naplatu ne samo doprinosa nego i kamata koji predstavljaju daleko veći iznos nego li osnovni iznos doprinosa od takvih poljoprivrednika, koji nisu mogli plaćati doprinos osiguranja a nisu mogli ni koristiti te usluge. Kako možete retroaktivno tražiti da plate obaveze za recimo operaciju, koju je on, daleko bilo, morao platiti vlastitim novcem za sebe ili članove svog domaćinstva u državnoj ili privatnoj

klinici. Kakav je to moral, društveni, privatni, nacionalni. To je nemoralno.

► **Kako vidite perspektive sela, poljoprivrede i poljoprivrednika?**

O tome najbolje govore rezultati popisa stanovništva i poljoprivrede. Prije svega mi smo u bivšoj SFRJ, SRJ i Srbiji imali do sada samo tri potpuna poljoprivredna popisa. Jedini potpuni popis u vrijeme zajedničke države je bio 1960. godine. Prvi sljedeći potpuni popis u Srbiji je bio 2012. godine. Za te 52 godine, na temelju studije koju sam uradio o poljoprivrednom zemljištu a što je financirala EU i objavio Republički zavod za statistiku, na bazi egzaktnih podataka iz 1960. i 2012. na području centralne Srbije i AP Vojvodine izgubili smo milijun i pol hektara poljoprivrednog zemljišta. Ako znamo da je 20 ari poljoprivrednog zemljišta dovoljno za prehrambenu sigurnost po stanovniku u prosjeku, to znači da smo izgubili i izvor proizvodnje hrane za 7,5 milijuna potrošača. Što je veći broj potrošača nego broj stanovnika centralne Srbije i Vojvodine danas. Na žalost. I mi smo izgubili šansu proizvoditi hranu za sebe i za izvoz, a proizvodnja hrane je jedina izvjesna djelatnost od postanka ljudske civilizacije bez obzira na štampano meso i sve drugo što nude nove tehnologije. S druge strane, selo je najbolji okoliš za ljude. I mi se odričemo života u selu. Ja recimo planiram prodati stan u Beogradu i vratiti se u moje selo Preljinu kod Čačka gdje imam s mlađim sinom 7,5 hektara zemljišta i šume i želim se vratiti da živim potpuno tamo. Jer ne vidim u današnjem digitalnom dobu neophodnost da živim na osmom katu gdje nemam nikakav dodir s prirodom.

► **Boravili ste u brojnim državama – Rusiji, Izraelu, Egiptu, Sjedinjenim Američkim Državama i vidjeli različite primjere inovativnog organiziranja poljoprivredne proizvodnje i plasiranja tih proizvoda. Što se od toga može primijeniti u Srbiji?**

Nama je izuzetno značajno održati ekološke standarde jer smo izrazito ugroženi, i evo od Majdanpeka i Bora ogromno rudarsko zagađenje i nepovratno mijenjanje krajolika tog dijela istočne Srbije, a od Valjeva, Loznice, Šapca ... održavaju se prosvjedi zbog potencijalne eksploatacije jadarita. Cijela centralna Srbija ustaje, u Vojvodini ste sretni jer još uvijek nisu dali nijednu dozvolu za rudarenje na teritoriju Vojvodine, ali je centralna Srbija očito predodređena za smetlište Europe i narod se opravdano buni. Mi smo rasprodali sve vodne resurse. Kolika je danas cijena jedne litre vode – pola eura. Kolika je cijena litre mlijeka – manje od pola eura. A uskoro će voda u Srbiji biti preko eura po litri. To sam više nego siguran budu li se nastavile ovakve žege kao u posljednjih nekoliko godina.

► **A što sami poljoprivrednici mogu uraditi kako bi poboljšali svoj položaj?**

Ja prvo savjetujem poljoprivrednicima da ne prodaju svoja zemljišta i domaćinstva a i onima koji su nasljednici da to nipošto ne prodaju, već da daju svojim rođacima ili susjedima da ih obrađuju i očuvaju u održivom stanju, ako treba uz minimalnu naknadu. Jer je bolje da netko drugi obrađuje i održava to nego da bude zakorovljeno ili pod šipražjem.

Marin Kopilović, glazbeni umjetnik podrijetlom iz Subotice

Ostvarenje glazbenih snova

Od dječjeg zbora župe Uskrsnuće Isusovo, preko Subotičkog tamburaškog orkestra i ansambla »Ravnica«, Marina Kopilovića glazbeni put odveo je do zagrebačke akademije a potom i stalnog uposlenja u Zboru Hrvatske radiotelevizije

U području glazbe jedan od uspješnijih ovdašnjih Hrvata koji živi izvan Srbije, te se stoga našao u rubrici *Naši po svijetu*, svakako je **Marin Kopilović**. Naš sugovornik rođen je u Subotici 1976. godine. U svom rodnom gradu završio je Ekonomsku srednju školu, kao i srednju Glazbenu školu na smjeru – pjevanje. U Beogradu je završio višu poslovnu školu *Megatrend* i smjer menadžerstvo, a 2000. godine upisuje Muzičku akademiju u Zagrebu u klasi prof. **Ljiljane Molnar Talažić**. Diplomirao je 2005. u klasi prof. **Cynthije Hansell Bakić**. Od 2008. godine, Kopilović je stalni član Zbora Hrvatske radiotelevizije.

Glazbeni počeci

»Prvi kontakti s glazbom sežu do mlađih dana kad sam počeo pjevati prvo u dječjem zboru župe Uskrsnuće Isusovo, s kojim smo nastupali na *Zlatnoj harfi* pod vodstvom orguljašice s. **Bernardice Đukić**, a potom i u mješovitom župnom zboru koji je osnovan 1994. godine. Tad se pridružila **Nela Skenderović** kao dirigentica i **Miroslav Stantić** kao orguljaš koji je tu stjecao svoja prva glazbena i kantorska iskustva. U to neko vrijeme sam počeo učiti svirati tamburu u Subotičkom tamburaškom orkestru (STO). Uz ovaj orkestar vežem i svoje prve nastupe kao vokalni solist, mislim da je moj prvi takav nastup bio na jednom koncertu STO-a u Budimpešti«, započinje svoju priču Kopilović, koji je poznat i po nadimku **Joe** (Džo).

Interesantno je istaknuti kako je Marin neobično kasno upisao srednju muzičku školu, naime on je tada imao 20 godina: »Ja sam cijelo to vrijeme imao želju upisati muzičku školu i obrazovati se dalje u muzičkom smislu i steći znanja. Tako sam 1996. godine položio prijemni i upisao pjevanje u muzičkoj školi, iako sam u tom trenutku imao 20 godina. To zapravo i nije kasno, jer tad već prođe razdoblje mutacije kod muških glasova. Kod ženskih glasova je drugačija situacija te one ranije mogu početi s vokalnim obrazovanjem. Naj taj način se polako počela realizirati moja želja za ozbiljnijim bavljenjem pjevanjem i glazbom«.

Osim Subotičkog tamburaškog orkestra, Kopilović se prisjeća i svojih drugih angažmana u Subotici kojih ne manjka i koji su u velikoj mjeri utjecali i odredili Marinov glazbeni put:

»Moram spomenuti i sviranje za potrebe folklorne sekcije HKC-a *Bunjevačko kolo* od 1993. godine jer se tu profilirao i oformio ansambl *Ravnica* čiji sam član bio do 2000. godine, odnosno do odlaska na studij u Zagreb. Od 1999. godine **Antonija Piuković** i ja sudjelujemo u snimanju božićnih pjesama koje su karakteristične za

naše krajeve. Zato je CD, na izdanju iz 2000. godine, dobio naziv *Božić u Bačkoj*. Aranžmane za tamburaški orkestar napravio je **Vojislav Temunović**, a prateći vokali bili su članovi zbora Uskrsnuće Isusovo«.

Zbor HRT-a

Na pitanje kako je ušao u veliki Zbor HRT-a, naš sugovornik kaže kako je put do angažmana u tom zboru išao etapno.

»Prvo sam položio audiciju za vanjskog suradnika u sezoni 2001./02., ali moje tadašnje obveze na studijama i nisu dopuštale angažman u nekom većem opsegu. Nakon diplomiranja 2005. godine postao sam stalni vanjski suradnik. Konačno, audiciju za zapošljavanje položio

sam 2008. i od tada sam stalni član Zbora HRT-a«, kaže on.

Zbor Hrvatske radiotelevizije osnovan je 1941. godine za potrebe tadašnjeg radijskog programa. Djelujući najprije kao komorni ansambl, vremenom je prerastao u prvi veliki profesionalni zbor u Hrvatskoj. Od samih početaka, Zbor HRT-a, koji taj naziv nosi od 1991. godine, nastupa i samostalno i uz orkestar. Izvodeći širok repertoar, u rasponu od renesansne do suvremene glazbe, a *capella* i uz instrumentalnu pratnju, Zbor iskazuje izuzetnu svestranost, koja mu je donijela gostovanja širom Europe. Marin je izdvojio nekoliko njemu dragih nastupa sa Zborom:

»Među dražim nastupima mogu izdvojiti one inozemne u Parizu, Moskvi, Veneciji, Minhenu, Pragu i Beogradu. Od domaćih bih izdvojio nastupe zbora na *Dubrovačkim ljetnim igrama*, *Osorskim večerima* te *Varaždinske barokne večeri* gdje ćemo i na jesen nastupiti na otvaranju festivala s **Bachovim Magnificatom**«.

Kroz svoju povijest, Zbor HRT-a surađivao je s najeminentnijim dirigentskim imenima 20. i 21. stoljeća. Današnji šef-dirigent je maestro **Tomislav Fačini**.

»Zbor izvodi zaista širok repertoar. Tu su obuhvaćena oratorijska djela, mise, kantate odnosno a *capella* kompozicije i vokalno-instrumentalna djela svih razdoblja. Zato su programi interesantni, često i vrlo zahtjevni, te iziskuju stvarno visoku individualnu pripremu i vokalnu kondiciju. Probe se održavaju svakodnevno, a raspored

ovisi od datuma koncerata u našoj sezoni u kojoj imamo ciklus *Sfumato* i ciklus *Kanconijer*. U ovom drugom ciklusu surađujemo sa Simfonijskim orkestrom HRT-a.

Mogu reći kako zbor veliku pažnju pridaje izvedbi i snimanju hrvatskih skladatelja«, kaže Kopilović.

Dani radija

Marin se rado prisjeća i dana provedenih na Radio Subotici, gdje je bio prvi glazbeni urednik pri Uredništvu na hrvatskom jeziku.

»Na poziv tadašnjeg glavnog urednika novoosnovane redakcije programa na hrvatskom jeziku **Tomislava Žigmanova** pridružio sam se timu koji je s puno entuzijazma pripremao i emitirao svakodnevno program na hrvatskom jeziku na Radio Subotici. Moja obveza bila je izbor glazbe za radio emisije. Moram priznati kako je to svima nama bilo nešto novo, odnosno izazov koji smo (nadam se) uspješno realizirali. Bitno je napomenuti kako je **Lazar Merковиć** svima u redakciji bio svakodnevno podrška sa svojim velikim znanjem i životnim iskustvom«, navodi Kopilović.

Kako kaže naš sugovornik, njegove veze s rodnim za- vičajem su i dalje jake:

»Naravno, imam kontakte. Tu su roditelji i jedan dio obitelji. Uvijek rado dolazim za blagdane, naravno onoliko koliko to obveze dopuštaju. Od vremena kad sam otišao na studije mislim da se puno toga promijenilo. Kada je u

S Placidom Domingom

pitanju hrvatska zajednica, mogu primijetiti promjene i napredak na polju informiranja, kulture i obrazovanja kao i osnivanja i osnaživanja institucija. Iako okolnosti i uvjeti, a to svi znamo, često nisu idealni i ne idu na ruku manjinskoj zajednici. Mišljenja sam da rad Hrvatskog nacionalnog vijeća i predsjednice **Jasne Vojnić** ima veliku ulogu i značaj za Hrvate jer su rezultati i pomaci u Vojvodini i Srbiji mjerljivi i vidljivi».

U svoje slobodno vrijeme Marin sluša onu glazbu koja ga u profesionalnom smislu zanima i privlači.

»Slušam na primjer kompozicije koje trenutno pripremamo, pa tako odslušam neku izvedbu na internetu. Često upalim radio pa poslušam i ono što se vrti tamo. Također, ponekad su tišina i mir vrlo poželjni«, kaže on.

Teško mu je govoriti o planovima zbog stalnih proba i putovanja, ali zna što bi volio:

»Što se tiče planova tu se radi o kombinaciji poslovnog i privatnog. Zbor HRT-a je nastupao svuda u Hrvatskoj i Europi, možda je vrijeme za nastup u Subotici«, zaključuje naš sugovornik.

Ivan Benčik

Republička i Pokrajinska vlada

Potpورا vinskom i ruralnom turizmu

Pokrajinski tajnik za privredu i turizam dr. sc. **Nenad Ivanišević** i ministar turizma i omladine u Vladi Republike Srbije **Husein Memić** posjetili su salaš **Zvonko Bogdan** na Paliću i seosko turističko domaćinstvo **Biosistem** u Kuli.

Ivanišević je istakao da su Tajništvo i Ministarstvo prepoznali značaj određenih objekata u Subotici, među kojima je i ovaj salaš.

»Moram istaći da su svi ugostiteljski objekti u Subotici koji su konkurirali kod Tajništva dobili sredstva. Upravo zato možemo govoriti o dobrim rezultatima u turizmu«, rekao je Ivanišević, dodavši da zajednička politika i sinergija Republičke i Pokrajinske vlade daje odličan rezultat.

Ivanišević je istakao da se u prvih pet mjeseci bilježi porast broja turista na teritoriju AP Vojvodine od preko devet posto u odnosu na rekordnu 2023. godinu.

»Javnim pozivom za poticaj seoskim domaćinstvima i ruralnom turizmu, Ministarstvo je htjelo motivirati sve ljude s prostora Vojvodine i iz cijele Srbije da se bave ruralnim turizmom. U Vojvodini imamo 86 novoprijavljenih u naš centralni informacijski sustav. Naš cilj je motivirati one koji su bili u crnoj zoni, i dodatno motivirati one koji se žele baviti ruralnim turizmom, a za ovu namjenu je opredijeljeno 150 milijuna dinara«, rekao je ministar Memić.

H. R.

Veliki jubilej za Gornji Tavankut

Stoljeće kapele sv. Ane

Mate Vuković i njegova supruga Cilika rođ. Vujković Lamić odlučili su 1923., na mjestu stare kapele, izgraditi kapelu sv. Ane o svom trošku

Sakralni objekti na brežuljku

Svetu misu u petak predvodio je tavankutski župnik vlč. **Marijan Vukov**, a nakon mise je vlč. **Tomislav Vojnić Mijatov** održao kratko predavanje o povijesti kapele i samog sela. Nakon predavanja mještani su, u prigodnoj atmosferi, nastavili proslavu ispred kapele.

»Prema zapisima, u blizini ovog mjesta se već od 1860-ih održava proštenje prigodom blagdana Svete Ane. Prema starim zapisima bila je podignuta jedna mala kapela sa slikom svete Ane, vjerojatno već 1860-ih godina. Mogući razlog za podizanje sakralnog prostora jest činjenica kako je u blizini nekada postojala srednjovjekovna crkva na brežuljku u Vermeševom kraju«, rekao je u svom predavanju vlč. Vojnić Mijatov.

Sadašnja kapela podignuta je za vrijeme župnika **Antuna Bergera**, 1923. godine, kada su **Mate Vuković** i njegova supruga **Cilika** (rođena **Vujković Lamić**) odlučili izgraditi kapelu sv. Ane o svom trošku na mjestu stare kapele. Na zahtjev kaločkog nadbiskupa, arhitekt **Gyula Petrovác** izradio je 1923. nacrt

te kapele, koje je subotički inženjerski ured pregledao, a senat na temelju toga odobrio gradnju. Gradski senat dao je dozvolu za gradnju kapele, uz uvjet da župni ured u Donjem Tavankutu održava kapelu.

»Mate Vuković potpisao je izjavu kojom daruje tri lanca zemlje župi Tavankut za održavanje kapele. Gradnja ka-

Katolički vjernici Gornjeg Tavankuta proslavili su 100. obljetnicu od podizanja kapele sv. Ane u tom mjestu. Nakon devetnice posveće sv. Ani, u petak, 26. srpnja, na blagdan sv. Joakima i Ane u kapeli je bila održana sveta misa kojom je obilježen ovaj važan trenutak u povijesti tavankutske zajednice.

pele započela je 24. rujna 1923. godine, a izvođač je bio majstor **Mijo Gabrić**. Za završetak zidarskih i unutarnjih radova te opremanje kapele trebalo je gotovo dvije godine. Radovi su završeni 18. ožujka 1925. godine, a kapela je ponovno posvećena sv. Ani. Kapelu je krasila i slika sv. Ane koja je djelo vojvođanskog slikara **Pétera Bicskeija** i datira iz 1924. godine. Sliku je župnik 2000. poklonio mještaninu **Ivanu Balazeviću** kada je u tijeku bila velika obnova kapele, a ovaj ju je na svu sreću sačuvao i ona je sada ponovo u kapeli. Bojenje enterijera, opremu, kip Srca Isusova i zvono također je platio Mate Vuković. Kameni oltar nabavljen je iz Zagreba 1927. godine. Domaći sin i župnik **Ivan Lebović** uveo je redovitu svetu misu nedjeljom. Mate Vuković dao je izraditi novi drveni križ od bagrema 1931. godine, koji je zamijenjen 1995. godine novim za vrijeme župnika **Antuna Gabrića**. Novi križ od kamena postavljen je 2001. godine», naveo je u svom predavanju Mijatov.

Veliko slavlje

U nedjelju, 28. srpnja, na dan kada gornjačani proslavljaju svoje proštenje, ispred kapele sv. Ane bila je održana biskupska misa koju je predvodio subotički biskup mons. **Franjo Fazekas**. Propovijed je na ovaj svečani dan vodio žednički župnik preč. **Franjo Ivanković** uz koncelebraciju vlč. Marijana Vukova, vlč. Tomislava Vojnića Mijatova i vlč. **Dražena Skenderovića**. Događaj su uveličali i ovogodišnji tavankutski bandaš i bandašica **Dario Vojnić Hajduk** i **Nikolina Kolar**, kao i mali bandaši **Nikola Skenderović** i **Natalia Gurinović**.

»Radostan sam što mi je povjerena zadaća da na ovoj svečanosti propovijedam. Čast je i milost biti sudionikom ove značajne obljetnice. Sjećam se kada smo zajedno, prije 14 godina slavili 100. obljetnicu crkve u Donjem Tavankutu«, rekao je bivši tavankutski župnik vlč. Franjo Ivanković.

»Štovanje sv. Ane na ovom mjestu odavno ima i svoje korijene. Njezinim imenom nazivala se i stara škola čiji su ostaci uz samu kapelu. Očito je to bio razlog zbog kojeg su supružnici Mate Vuković i Cilika Vujković Lamić kupili upravo ovaj posjed na kome je podignuta nova kapela. Župnik Ivan Lebović, domaći sin ovoga kraja, započeo je poslije Drugog svjetskog rata održavanja svete mise svake nedjelje, što do tada nije bila praksa. S prekidima je ta praksa održavana, sve do prije tridesetak godina

otkada se svake nedjelje, svetkovine i blagdani okuplja živa crkva na molitvu krunice, raznih pobožnosti, križnoga puta i slavlja svete mise. Ovo je prilika da ovdje kao bivši župnik, zahvalim svima onima koji su doprinijeli svojim nesebičnim trudom da ova kapelica postane ugodan liturgijski prostor. U ovoj dragoj kapelici čovjek se uvijek osjeća kao kod kuće. Tu smo kod onoga tko sve zna o nama. U njoj smo Bogu upućivali mnoge molitve i hvale, uputimo ih i danas. U ovoj kapelici mnogi su primili sakramente krštenja, pričesti, ispovijedi, vjenčanja... sve njih, kao i sve one koji ovdje dolaze redovito na svetu misu, uključujemo u naše molitve i danas preporučamo zagovoru sv. Ane i neka nas ona sve štiti svojim moćnim zagovorom i molitvama», rekao je vlč. Ivanković.

Kratka povijest Tavankuta

Kako navodi vlč. Tomislav Vojnić Mijatov, povijest Tavankuta seže u srednji vijek. Kada je hrvatsko-ugarski kralj **Sigismund Luksemburški** umro, za hrvatsko-ugarskog kralja 1437. okrunjen je vojvoda **Albert**. Zbog sve veće opasnosti od Osmanlija, kralj Albert povjerava obranu južnih granica 1439. **Jánosu Hunyadiju**. Godine 1439., za pokrivanje troškova obrane četiriju dvoraca Szörény od Osmanlija, kralj je dao 2.757 forinti i darovao Jánosu Hunyadiju mjesta Madaras, Tavankút, Suboticu i Halas u županiji Bodrog. Tavankút se tada prvi puta spominje kao »opidum« tj. kao grad, utvrda. Grad, u čijem je središtu bila crkva, a groblje i temelji nekadašnje crkve i sada se nalaze pod zemljom što potvrđuje i subotički Zavod za zaštitu spomenika kulture koji je polovinom 20. stoljeća vršio arheološka iskopavanja. Arheološko nalazište sv. Ane nalazi se uz cestu između Donjeg i Gornjeg Tavankuta, na brežuljku između dva rukavca toka Krivaje. **László Szekeres** navodi da se

srednjovjekovno naselje vjerojatno protezalo usporedno s rijekom Krivajom prema željezničkoj stanici Skenderovo. O naseljenosti Tavankuta u Ugarskom kraljevstvu svjedoče grobovi koji se na temelju arheoloških nalaza mogu datirati u razdoblje od druge polovice 11. do prve polovice 13. stoljeća. Kao naselje Tavankút se prvi put spominje 1435. godine kao Towankwth, dok se već 1439. naselje spominje kao grad (oppidum).

Početkom 17. stoljeća dolazi do naseljavanja Bunjevaca u okolini Subotice koja je u to vrijeme i dalje pod turskom vlašću. U izgonu Turaka sudjelovale su vojskovođe koje su zbog svojih zasluga od vladara dobili status plemstva i zemljišne posjede: obitelji **Rudići**, **Antunovići**, **Mamužići**, **Vojnići**. S porastom broja stanovnika javila se potreba za školom i crkvom. Narodna općina u Subotici je stoga odredila da se u Tavankutu, kao bolje nastanjenoj »pustari«, otvori osnovna škola. Tako je 1847. godine za te potrebe u Vermeševom kraju adaptirana jedna stara štala. Ova škola je bila poznata pod imenom *Sveta Ana*. Međutim, vodila se rasprava gdje graditi crkvu. Na prostoru od Kunbaje do kraja Mirgeša živjelo je osam tisuća katolika. Vjernici iz Gornjeg Tavankuta htjeli su graditi crkvu na svom prostoru zbog starine, međutim gradski senat je odgovorio da se crkva ima graditi na sredini naselja kako bi podjednako bila dostupna svima. Tako je 1908. godine započeta gradnja crkve Presvetog Srca Isusovog, a naselje koje se razvilo oko crkve nazvano je Donji Tavankút.

Ivan Benčik

Natjecanje u pucanju bičevima

Pobjedniku švigar puknuo 100 puta

»Pucati bičem sam naučio od dide i oca jer smo išli na strnjiku/ledinu čuvati svinje, krave i guske, a bičem smo ih tjerali unutra ili van ili usmjeravali – pucanj biča za njih je bila komanda«, kaže Grgo Tikvicki

U organizaciji Udruge bunjevačkih Hrvata *Dužijanca* u subotu, 27. srpnja navečer je kod Risarskog salaša u Đurđinu održano Natjecanje u pucanju bičevima. Manifestacija je ovo koja je u program *Dužijance* uvrštena prije desetak godina te je mnogim mladima, naročito dečkima, postala omiljena. Tako se svake godine okupi veliki broj sudionika koji sa svojim bičevima odmjeravaju spretnost, snagu i brzinu.

Pobijedila mladost

Natjecalo se tridesetak sudionika, podijeljenih u nekoliko kategorija, a najbolji među svima bio je srednjoškolac **Karlo Kujundžić** iz Subotice kojemu je švigar puknuo čak 100 puta u dvije serije po 45 sekundi.

Karlo kaže kako su ga pucati bičem naučili *dida* i brat prije nekoliko godina, a da je ovo prvi puta da je osvojio prvo mjesto. Navodi da je ponosan na ovaj uspjeh i kako jedva čeka gradsku *Dužijancu* kako bi u povorci mogao ponovno pucati bičem i pokazati i u gradu što zna.

Iako kada ovaj 16-ogodišnjak puca sve izgleda lagano, kaže kako ovu vještinu i nije tako jednostavno savladati te da prije svega treba puno vježbe.

»Pucati bičem sam naučio s 10-11 godina. Bilo je u početku baš teško, nekoliko puta sam i udario sam sebe bičem. Kad se savlada tehnika onda treba samo vježbati. Ja sada imam svoj novi bič koji je napravio **Ivan Piuković** i učim i svoje prijatelje da pucaju, jer je i njima to zanimljivo«, kaže Kujundžić.

U kategoriji starijih od 16 godina u kojoj se Karlo natjecao, drugo

mjesto osvojio je njegov prijatelj iz školske klupe **Pavle Tumbas** (91 pucanj), a treće također momak **Ivan Šarčević** (86 pucnja).

U kategoriji od 10 do 16 godina švigar na biču je najviše puta puknuo **Mariu Kujundžiću** (88 pucnja), potom **Mihajlu Trkulji** (77 pucnja) te **Petru Duliću** (74 pucnja). Među najmlađima, mlađima od 10 godina bilo je dvoje natjecatelja, a od svojega suparnika bolji je bio **Matej Tonković** (31 pucanj u dvije serije po 30 sekundi). Natjecale su se i dvije pripadnice nježnijeg spola, a bolja je bila **Josipa Ivanković Radak** (39 pucnja u seriji od 30 sekundi).

»Tko god je imao stoku, imao je i bič«

Šime Pečerić iz Subotice bio je jedan od trojice sudaca, kao iskusni pucač bičem kojemu je u djetinjstvu

Nagrađeni u kategoriji starijih od 16 godina:
Pavle Tumbas, Karlo Kujundžić i Ivan Šarčević

i mladosti bič bio svakodnevnica prigodom čuvanja stoke na salašu. Pojasnio nam je on kako se na natjecanju broje samo čisti pucnji, što znači ne svaki zamah rukom, nego samo kada švigar pukne. Primijetio je kako su ove godine mladi ostvarili mnogo bolji rezultat te zapazio još nekoliko detalja.

»Mladi imaju više snage, brži su i onda i bolji. Neka, to je dobro, svima nam je drago da ovdje ima tako puno mladih. Osim u snazi, rezultat ovisi i o samom biču. Što je duži, treba mu više vremena da pukne, a može se i omotati oko tijela. Kraći bič može dati mnogo veći broj pucanja u zadanom vremenu«, objašnjava sudac Pećerić.

Među iskusnijim sudionicima natjecao se i **Grgo Tikvicki**. Za razliku od mlađih koji su pucati bičem naučili zbog ove manifestacije, Tikvicki je ovu vještinu savladao još u djetinjstvu zbog potrebe čuvanja stoke.

»Pucati bičem sam naučio od *díde* i oca jer smo išli na strnjiku/ledinu čuvati svinje, krave i guske, a bičem smo ih tjerali unutra ili van ili usmjeravali – pucanj biča za njih je bila komanda«, kaže Tikvicki.

Dodaje on da se bič koristio tijekom cijele godine, svakodneвно.

»Od proljeća do jeseni je stoka izlazila na pašu, od ljeta do kasne jeseni na kukuruzište, strnjiku i repište. Tko je imao ledinu, puštao je stoku da izlazi da se prošeta kako bi bila u kondiciji. Tko god je imao stoku, morao je imati i bič!« priča Tikvicki.

Navodi on kako rado posjećuje ovu manifestaciju i da se rado natječe, iako sve teže puca, jer, kaže, godine stižu. Svoje znanje prenio je i na unučad, koji, kako navodi, svi znaju pucati bičem i također rado dolaze ovdje.

J. D. B.

Dužijanca u Maloj Bosni

Dužijanca – čvrsta stijena našeg identiteta

U nedjelju, 28. srpnja proslavljena je još jedna seoska dužijanca, *Dužijanca* u Maloj Bosni. Predvođitelji ove žetvene svečanosti bunjevačkih Hrvata bili su bandaš **Marko Kečenović** i bandašica **Ana Marija Horvacki** te mali bandaš **Aleks Kujundžić** i mala bandašica **Iva Rudić**.

Misno slavlje predvodio je preč. **Daniel Katačić** uz koncelebraciju mjesnog župnika vlč. **Dragana Muharema** te predsjednika UBH-a *Dužijanca* mons. **Andrije Anišića** i umirovljenog vlč. **Jenea Varga**.

Kako je u propovijedi naveo preč. Katačić, isto kao što je euharistijsko otajstvo tvrda stijena katoličke vjere, tako je i *Dužijanca* »tvrda stijena koja nas svake godine iznova podsjeća na naš hrvatski narodni identitet«.

»Zaista, *Dužijanca* je čvrsta stijena našeg narodnog identiteta jer nas podsjeća da smo poput stijene koja je čvrsto povezana s tlom i mi čvrsto povezani s hrvatskom poviješću. I dokle god našu sadašnjost i budućnost budemo pisali na čvrstoj stijeni te povijesti i prošlosti, nitko neće moći izbrisati vezu bunjevačkih Hrvata s prostorom iz kojeg su došli u ove krajeve. I samo onda kada budemo znali cijeniti

svoje veze s poviješću matične nam Domovine i samo kad se s tim vezama budemo dičili, moći ćemo na ispravan način i bez razlike cijeniti i ostale narode, te i sami od njih biti cijenjeni. Jer život u istini temelj je svakog bratškog zajedništva, dok je s druge strane laž ta koja stvara podjele. Stoga neka nam slavlje *Dužijance* uvijek iznova

bude poticaj da se dičimo svojim kršćanskim-katoličkim i hrvatskim narodnim identitetom. Čuvajmo žitna polja, *lipo* bunjevačko ruvo i salaše. Čuvajmo *Dužijancu* jer ona nas podsjeća i svima svjedoči tko smo! Dičimo se njome. Hrabro! Ne bojmo se toga!« poručio je preč. Katačić.

Sliku od slame za ovogodišnju *Dužijancu* izradila je mještanka **Katarina Skenderović**.

Kao i svake godine, slavlje *Dužijance* nastavljeno je u večernjim satima *Bandašicinim kolom* u župnom dvorištu.

J. D. B.

Dužijanca 2024. – najava

od 1. do 3. kolovoza – XXVIII. Međunarodna likovna kolonija *Bunarić* – HKC *Bunjevačko kolo*, Subotica

4. kolovoza – *Dužijanca u Đurđinu* – crkva sv. Josipa Radnika, Đurđin – 10 sati

– *Dužijanca u Mirgešu* – dvorana Mjesne zajednice, Mirgeš – 18 sati

8. kolovoza – *Književna večer* u organizaciji Katoličkog društva *Ivan Antunović* – svečana dvorana HKC-a *Bunjevačko kolo*, Subotica – 19 sati

9. kolovoza – Izložba rukotvorina – Gradski trg, Subotica – tijekom dana

– Izložba radova od slame nastalih na XXXIX. sazivu Prve kolonije naime u tehnici slame u Tavankutu – predvorje Gradske kuće, Subotica – 19 sati

– *Tamburaška večer* – Gradski trg, Subotica – 20 sati

– predstavljanje bandaša i bandašice i izbor pratilaca, proglašenje najljepšeg izloga – Gradski trg, Subotica – 20.20 sati

10. kolovoza – *Svečana Večernja* – katedrala bazilika sv. Terezije Avilske, Subotica – 18 sati

– polaganje vijenca od žita na spomenik Risaru i spomen-bistu Blaška Rajića – park ispred Gradske kuće, Subotica – 19.30 sati

– *Skupština risara* – Gradski trg, Subotica – 20 sati

– Nastup folklornih ansambala – Gradski trg, Subotica – 20.20 sati

11. kolovoza – Središnja proslava *Dužijance 2024*.

– blagoslov i ispraćaj bandaša i bandašice – crkva sv. Roka, Subotica – 9 sati

– povorka do katedrale sv. Terezije Avilske – 9.15 sati

– sveta misa zahvalnica – katedrala sv. Terezije Avilske, Subotica – 10 sati

– Svečana povorka kroz grad, predaja kruha gradonačelniku – Gradski trg, Subotica – 12 sati

– posjet grobu Blaška Rajića – Kersko groblje, Subotica – 19 sati

– *Bandašicino kolo* – Gradski trg, Subotica – 20 sati

25. kolovoza – *Bunaričko proštenje* – Biskupijsko svetište Gospe od suza – 10 sati

Naši gospodarstvenici (CXCIII.)

»Na nečemu izgubiš, na nečemu dobiješ«

»Za opstanak poljoprivrednog gazdinstva važno je da cijela obitelj sudjeluje u tome, onda to funkcionira. Na nečemu izgubiš, na nečemu dobiješ, ali tako je to u poljoprivredi«, kaže Zoran Pupiće iz Batrovaca

Obitelj **Pupiće** iz Batrovaca, **Zoran** i **Katarina**, cijeli život se bave poljoprivredom. Danas obrađuju 28 jutara zemlje i siju kukuruz, soju, pšenicu i sunčokret. Uz poljoprivredne kulture proizvode i organsko povrće za potrebe obitelji, a bave se i uzgojem peradi i proizvodnjom jaja. Zoran je rodom iz Batrovaca, a Katarina iz susjednog sela Morović. Kad su se vjenčali, odlučili su ostanu na selu i baviti se poljoprivredom i stočarstvom. S vremenom su dobili djecu, **Svetlanu**, **Snežanu** i **Milana**. Kćerke su završile fakultet i preselile u Novi Sad, a osamnaestogodišnji Milan ocu je desna ruka u svim poljoprivrednim poslovima.

Nekad bolje nego danas

Zoran se od djetinjstva bavi poljoprivredom.

»Nekad se moglo dobro živjeti s maksimalnom količinom zemlje. U višečlanoj obitelji, koju su činili moj djed, baka, roditelji, sestra i ja, dobro smo živjeli od poljoprivrede. Svatko je imao svoja zaduženja ovisno o sezonskim poslovima. Sami smo obrađivali zemlju i nikada je nismo davali u najam. Vremenom smo od novca od poljoprivrede izgradili kuću i kupili još zemlje. Uvijek smo imali svoje strojeve: berač, kombajn, stroj za sijanje, traktore, plug, drljaču, kao i danas. Ne moramo nikome platiti uslugu. Otac mi je ostavio strojeve i zemlju i bilo je logično i htio sam ostanu na selu i nastaviti se baviti poljoprivredom. Veliku pomoć imam od sina. On priprema zemljište, ore, a ja sijem, vršim i radim druge poslove«, kaže Zoran.

Zbog svinjske kuge lani su se prestali baviti stočarstvom. U boksovima su držali i do 80 svinja.

»Dok smo se bavili stočarstvom, proizvodnja je bila isplativija. Skoro sav urod, oko četiri vagona kukuruza ostavio sam za uzgoj svinja. Na taj način smo imali veći profit. Prodavali smo svinje i za njih dobijali gotovinu. No, nakon svinjske kuge ne bavimo se više stočarstvom. Predat ćemo ovogodišnji rod kukuruza zadruzi i vidjeti koliko će nam novca ostanu nakon naplate prošlogodišnjeg duga«, navodi poljoprivrednik iz Batrovaca.

Iako je teška situacija u poljoprivredi, Zoran ne planira dati zemlju u najam.

»U poljoprivredi je uvijek neizvjesno i teško. Unatoč poteškoćama, neću odustati. Nastavit ću raditi jer i moj sin ima želju da se nastavi baviti poljoprivredom. Sada je upisao fakultet i ja ga u tome podržavam. Treba imati obrazovanje i diplomu, a poljoprivredom se uvijek može baviti uz posao ako se želi vratiti na selo«.

Uzgoj zdrave hrane

Za njihov opstanak na selu, prema Zoranovom mišljenju, najzaslužnije je zajedništvo u obitelji. Supruga Ka-

tarina se bavi povrtlarstvom i uzgojem peradi i trudi se proizvesti zdravu hranu za obitelj.

»Nekada smo uzgajali papriku i rajčice na veliko i bilo je isplativo. Međutim nema radne snage i nismo mogli uspjeti u tom poslu jer je zahtjevan. Dopunjavali smo poslove i radili sve kako bi školovali djecu. Gajimo piliće i kokoši, proizvodimo domaća jaja i gajimo povrće. Trudimo se proizvesti zdravu hranu za našu obitelj. Ne prskamo povrće herbicidima i u plasteniku gajimo rajčicu, papriku, tikvice, krastavce. Do prije dvije godine imali smo bikove i krave. Proizvodili smo domaće

mlijeko i sir jer sam uvijek željela da se obitelj zdravo rani. No zbog loše isplativosti odustali smo od uzgoja goveda. Sada se baziram samo na uzgoj zdravog povrća, peradi i jaja. Važno mi je da se obitelj zdravo hrani i mislim da u tom smislu treba iskoristiti sve blagodati života na selu«, navodi Katarina.

Budući da su se vremenom uvjeti u poljoprivredi dosta promijenili i da je danas dosta teže živjeti od poljoprivrede, s obzirom na sušu i manji prinos pretodnih godina, Pupići kažu da neće odustati od poljoprivrede.

»Unatoč suši, poljoprivredne kulture se trenutno dobro drže ali ako uskoro ne bude kiše, teško da će se održati. Trenutno je u najgorem stanju soja i kukuruz.

Suncokret se najbolje drži jer voli sunce. Soja je trenutno u cvatu i neophodna joj je vlaga da bi bilo ploda. U formiranoj mahuni ima roda ali neće se razviti ako uskoro ne padne kiša. Vrijeme će pokazati i nećemo znati kakav će biti prinos sve dok kombajn ne uđe u njivu. Ali tako je u poljoprivredi, svaka godina je neizvjesna.«

Poljoprivredne kulture skladište u svojim ambarima, a ostatak odvoze u silos. Koriste državne potpore i kažu da su zadovoljni.

»Za opstanak poljoprivrednog gazdinstva važno je da obitelj podržava taj posao i da cijela obitelj sudjeluje u tome, onda to funkcionira. Na nečemu izgubiš, na nečemu dobiješ, ali tako je to u poljoprivredi. Djeca su sada završila školu, otišli su sa sela u grad. Ostalo je nas dvoje da radimo i održavamo poljoprivredno gazdinstvo, a djeca se, ako žele, uvijek mogu vratiti na selo i nastaviti raditi. Milan ima najveću želju vratiti se na selo. Uz mene je zavolio poljoprivredu ali neka prvo završi fakultet i stekne diplomu«, kaže na kraju razgovora naš sugovornik iz Batrovaca.

S. D.

31. Festival europskog filma Palić

Zlatni toranj za 78 dana

Dobitnik *Zlatnog tornja* za najbolji film u Glavnom natjecateljskom programu ovogodišnjeg 31. Festivala europskog filma Palić, koji je održan od 20. do 26. srpnja, domaće je ostvarenje *78 dana* redateljice **Emilije Gašić**. Žiri je u svom obrazloženju naveo kako je ovo film »koji vas vraća u ono ljetno djetinjstvo koje je bilo i lijepo i bolno«. »U ovoj priči globalna politika ima veliki utjecaj na život tri sestre koje se moraju izboriti s odsustvom oca i svjetskom politikom koja se obrušava na njih. Nevjerojatno režiran, odglumljen, snimljen i montiran, ovaj film će vas dirnuti svojim humorom, tjerajući vas da se smijete i plaćete u isto vrijeme«, navodi se. Redatelj **Rúnar Rúnarsson** dobitnik je nagrade *Palićki toranj* za najbolju režiju za film *Kad svane dan*. Kako stoji u obrazloženju žirija, nagrada pripada »filmu koji nas je impresionirao ne samo vrhunskom glumom i sugestivnom upotrebom slike i zvuka, već i prikazom unutrašnjeg tugovanja u složenoj situaciji u vezi«. Žiri je dodao da je ovo »veoma intiman film koji na nježan i dirljiv način prikazuje gubitak ljubavi. S velikom preciznošću i minimalističkim stilom, režija vas ostavlja bez daha«. Specijalno priznanje u ovom programu žiri je dodijelio filmu *Čovjek magnet* **Gusta van den Berghe**a. Za najbolji film u natjecateljskom programu *Paralele i sudari* odabrano je ostvarenje *Panoptikon* u režiji

Georgea Sikharulidzea. Kako navodi žiri, u pitanju je moćan debitantski film o odrastanju koji istražuje samootkrivanje brzim tempom. »Film o seksualnosti i društveno-političkim i vjerskim pitanjima koja glavnog junaka vode u svijet odraslih«, stoji u obrazloženju. Nagrada FIPRESCI za najbolji film Glavnog natjecateljskog programa dodijeljena je ostvarenju *Djevojka s iglom* redatelja **Magnusa von Horna**. Žiri je ocijenio da redatelj »veoma estetski, u crno-bijeloj tehnici, prikazuje mrak društva u kojem ženama nije bilo dozvoljeno da odlučuju o svom tijelu«. *Gorki List* nagrada publike ovogodišnjeg 31. Festivala europskog filma Palić dodijeljena je filmu *78 dana* **Emilije Gašić**.

Festival europskog filma Palić podržali su Ministarstvo kulture Republike Srbije, Pokrajinsko tajništvo za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama, Grad Subotica, Europska unija kroz program Kreativna Europa MEDIA, kao i mnogobrojni partneri.

D. B. P.

Specijalno priznanje za *Bosanski lonac*

Specijalno priznanje programa *Paralele i sudari* dodijeljeno je filmu *Bosanski lonac* hrvatskoga autora **Pave Marinkovića**. Marinković, koji je bio i jedan od gostiju festivala, zahvalio se publici video porukom i dodao: »Ovaj film je već puno proputovao, i toliko puta sam bio pozvan na dodjelu nagrada ali nikad nismo dobili ništa. Hvala žiriju, jer nije toliko očigledan izbor nagraditi komičnu dramu«.

Kratki poetski video spotovi

SUBOTICA – Uz podršku Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, udruga *Hrvatski Majur* napravila je seriju kratkih video snimki na kojima se recitiraju pjesme koje su vezane za Hrvate sa sjevera Bačke.

Zastupljeni su sljedeći pjesnici i pjesme: **Blaženka Rudić** – *Povratak iskonu*, **Vojislav Sekelj** – *Bunjevački*

salaš i *Put šinšoka* i **Milovan Miković** – *Saranio bi je ko caricu*. Recitatori na videouradcima su **Josipa Dulić** i **Ninoslav Radak**.

»Ideja za stvaranje ovoga projekta rodila se sasvim slučajno u razgovoru unutar udruge te smo tada zaključili važnost čuvanja dijalekta bunjevačkih Hrvata. Želja nam je ovim videouradcima potaknuti kako mlade tako i stare da čuvaju našu 'lipu rič' tj. ikavicu, naše običaje i sve ono što karakterizira naš narod na ovim prostorima. Bilo je teško odabrati koje četiri pjesme tribaju ući u ovaj ciklus audio-video zapisa, ali smo se opredijelili da to budu pjesme koje nas sve dotiču, pjesme o nestajanju i gubljenju ikavice koja polako izumire. Bilo je također važno da prikazemo naš dijalekt hrvatskog jezika na kom su se stvarala i stvaraju ozbiljna književna djela. Potrudili smo se pronaći lijepe prizore poput pejzaža Hrvatskog Majura, napuštenog salaša na majuru, đurđinskih polja i đerma, tavankutske pruge, naših crkava i križeva krajputaša«, kaže predsjednik udruge *Hrvatski Majur* Ninoslav Radak.

Likovna kolonija Bunarić

SUBOTICA – Otvorenjem izložbe radova nastalih na prošlogodišnjem sazivu, jučer (1. kolovoza) u Subotici je započela XXVIII. Međunarodna likovna kolonija *Bunarić u organizaciji* Likovnog odjela HKC-a *Bunjevačko kolo*. Kolonija traje do 3. kolovoza a sudjeluju slikari iz Srbije, Hrvatske, Mađarske i BiH, uz koje rade i članovi Likovnog odjela HKC-a.

Likovna kolonija Stipan Šabić

SUBOTICA – Dvanaesti saziv Međunarodne umjetničke kolonije *Stipan Šabić* bit će održan od 5. do 10. kolovoza u Subotici, u prostorijama Doma učenika srednjih škola. Sudjelovat će četrnaest akademskih umjetnika iz

Srbije, Hrvatske, Makedonije, Austrije, Mađarske i Austrije. Svečanost zatvaranja, uz prigodnu izložbu nastalih djela, najavljena je za subotu, 10. kolovoza, s početkom u 19 sati. Organizator kolonije je HLU *Croart* iz Subotice.

Književna večer KD-a Ivan Antunović

SUBOTICA – Katoličko društvo *Ivan Antunović* poziva na obilježavanje dana Društva i književnu večer na kojoj će biti predstavljena knjiga mons. dr. **Andrije Anišić**

ča *SPOMENICA 2 – Ponovni pohod Hrvata Bunjevaca u staru postojbinu, Dužijanca u Mostaru – Obnova spomen-ploče iz 1933*. Književna večer se održava u četvrtak, 8. kolovoza, s početkom u 19 sati u HKC-u *Bunjevačko kolo* u Subotici. Tijekom večeri bit će dodijeljene i nagrade *Ivan Antunović* zaslužnom pojedincu, udruzi i brojnoj obitelji.

Srem Folk Fest u Mitrovici

SRIJEMSKA MITROVICA – Međunarodni festival folklor *Srem Folk Fest* bit će održan od 11. do 14. kolovoza u Srijemskoj Mitrovici. *Srem Folk Fest* ove godine slavi veliki jubilej, 20 godina postojanja. Ljubitelji folkloru imat će priliku uživati u nastupima ansambala iz 14 zemalja. Predstaviti će se 20 ansambala i oko 600 učesnika, a po prvi put će sudjelovati gosti iz Bolivije i Kameruna, te ansambl narodnih pjesama i plesova *Vez* iz Kanade.

Festival se održava pod pokroviteljstvom Grada Srijemska Mitrovica u suradnji s Centrom za kulturu *Sirmiumart*.

Izložba *S Božjom pomoći* u okviru subotičke *Dužijance*

Motivi žita na subotičkim fasadama

Prikazano je dvanaest objekata gdje su na fasadama i u enterijeru prisutni motivi žita i poljoprivredne djelatnosti – od katedrale sv. Terezije Avilske, Gradske kuće, tzv. žute kuće (Subotičke štedionice i Pučke banke) do najamnih palača i kuća

U okviru programa subotičke *Dužijance* prošloga tjedna, 25. srpnja, otvorena je tradicionalna izložba *S Božjom pomoći*. Tema ovogodišnje izložbe je »Žito i motivi poljoprivredne djelatnosti u arhitekturi Subotice« a može se pogledati u središtu grada ispred stupova Narodnog kazališta do 12. kolovoza.

Autor izložbe je **Marinko Piuković**, a stručne suradnice su prof. dr. sc. **Viktorija Aladžić**, dr. sc. **Maja Rakčević Cvijanov** i MA **Neda Džamić**. Na fotografijama je prikazano dvanaest objekata gdje su na fasadama i u enterijeru prisutni motivi žita i poljoprivredne djelatnosti – od katedrale sv. Terezije Avilske, Gradske kuće, tzv. žute kuće (Subotičke štedionice i Pučke banke) do najamnih palača i kuća.

Novi pogled na naslijeđe

Autor izložbe Marinko Piuković ističe kako su izložbom željeli obogatiti program *Dužijance* te potaknuti građane

da mjesnu arhitekturu mogu vidjeti na novi način, istražujući i cijeneći umjetničke i povijesne detalje koji često ostaju neprimijećeni.

»Vjerujem da će ova izložba doprinijeti većem interesiranju za gradske fasade i njihove detalje te da će prezentacija fotografija i kataloga dodatno obogatiti i učiniti zanimljivim kulturni program grada Subotice i potaknuti daljnju stručnu obradu ovih tema, s ciljem očuvanja kulturnog naslijeđa grada«, navodi Piuković u predgovoru kataloga.

Stručna suradnica na izložbi prof. dr. sc. Viktorija Aladžić kaže kako motivi žita i poljoprivredne djelatnosti podsjećaju na značaj poljoprivrede u lokalnoj zajednici.

»Ova je tema uočena još prije desetljeće i pol. Veliki mađarski stručnjak **János Gerle** je primijetio da u arhitekturi Subotice postoji žito kao dekorativni detalj. Na to

Stručno vođenje kroz izložbu

Razgledanje prikazanih građevina uz stručno vođenje prof. dr. sc. Viktorije Aladžić bit će organizirano 2. kolovoza od 18 sati s polazištem ispred Narodnog kazališta.

mi je skrenuo pažnju rekavši kako su poljoprivredni motivi rijetki u arhitektonskim stilovima na prekretnici 19. i 20. stoljeća. Subotica je bila specifična jer je osnov njenih djelatnosti bila poljoprivreda i zahvaljujući poljoprivredi ona se podigla, obogatila i postala ono što je bila krajem

19. stoljeća. A Marinko Piuković iz UBH-a *Dužijanca* je nezavisno isto to zapazio i tako smo se našli oko ove teme. Ovo nije samo lokalna tema, može se plasirati i šire. Za potrebe izložbe obrađeno je dvanaest objekata, ali ih je sigurno bilo puno više», kaže prof. dr. sc. Aladžić.

Prateći katalog sa stručnim tekstovima pruža dublji uvid u ovu temu, povezujući estetiku, povijesni kontekst i kulturni značaj fasadne dekoracije.

Zavičajna ukorijenjenost

Izložbu su organizirali Udruga bunjevačkih Hrvata *Dužijanca* i Katoličko društvo *Ivan Antunović* iz Subotice.

»Kao što mornari pjevaju o moru, buri i jugu, barkama, galebima i mrižama, tako i Subotičani o žitu, klasju, znoju, konjima, karucama i salašima. Ovdje se živjelo od zemlje, poštena rada i s ponosom. Iako je Subotica bila prava građanska sredina, svoje zavičajne ukorijenjenosti nije se stidjela i to ju je, kada govorimo o prošlosti od 100 do 150 godina prije nas, podiglo i ekonomski i duhovno i učinilo prepoznatljivom, a mi se toga danas s pijetetom prisjećamo. Arhitektura je izložba na otvorenom, nadam se da svi gradskim ulicama hodate uzdignuta i znatiželjna pogleda te da primjećujete detalje o kakvima je na ovoj izložbi riječ«, kazao je predsjednik KD-a *Ivan Antunović* vlč. **Josip Štefković**.

Otvorenje izložbe privuklo je brojne Subotičane, koji su iskoristili prigodu saznati poneku zanimljivost o svome gradu i njegovoj arhitekturi.

Izložbu i tiskanje kataloga pomogli su Grad Subotica i subotička tiskara *Rotografika*.

D. B. P.

»Godine novog preporoda«: 125 godina od rođenja Josipa Kulundžića (1899. – 1970.)

Život posvećen kazalištu

Djelujući pet desetljeća, Kulundžić je ostavio značajan trag u kazališnom životu od Zagreba do Beograda, kao dramatičar, kritičar, teoretičar, kazališni i operni redatelj i kazališni pedagog

Jučer (četvrtak, 1. kolovoza) se navršilo točno 125 godina od rođenja **Josipa Kulundžića** (1899. – 1970.), istaknutog dramatičara, kritičara, teoretičara, kazališnog i opernog redatelja i kazališnog pedagoga.

Rođen je 1899. godine u Zemunu (Austro-Ugarska), u trgovačkoj obitelji. Završio je osnovnu školu i gimnaziju u Zemunu 1918., studirao medicinu u Innsbrucku, filozofiju u Beogradu te dramaturgiju i opernu režiju u Berlinu, Dresdenu, Parizu i Pragu.

Od Zagreba do Beograda

Od 1921. bio je pomoćnik dramaturga Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu, ravnatelj Drame (1926.), urednik kazališnog časopisa *Comoedia* i *Hrvatska pozornica* te nastavnik u Glumačkoj školi. Nakon sukoba s novom upravom HNK-a 1928. otišao je u Osijek u Novosadsko-osječko pozorište (iste godine spojeno Narodno kazalište u Osijeku i Narodno pozorište u Novom Sadu), gdje je bio redatelj, a 1929. u beogradsko Narodno pozorište, gdje je uglavnom režirao drame i opere. Službenik je Narodnoga pozorišta Dunavske banovine u Novom Sadu 1937.-39. Bio je redatelj u Umetničkom pozorištu u Beogradu 1939.-42., no nakon rata osuđen je na gubitak građanskih prava i tri godine prisilnog rada zbog kulturne suradnje s Nedićevim režimom. U proljeće 1946. odlazi u Narodno pozorište *Sterija* u Vršcu, a u jesen iste godine postavljen je za redatelja u Vojvođanskom narodnom pozorištu (danas Srpsko narodno pozorište) u Novom Sadu. Od 1947. prvi je redatelj opere u Narodnom pozorištu u Beogradu. Od 1952.

do umirovljenja 1969. redoviti je profesor na Akademiji za pozorišnu umetnost u Beogradu (današnji Fakultet dramskih umetnosti), gdje je 1960. osnovao katedru za dramaturgiju. Uređivao je i novosadski kazališni časopis *Scena* 1965.-69.

Drame, režija, scenariji...

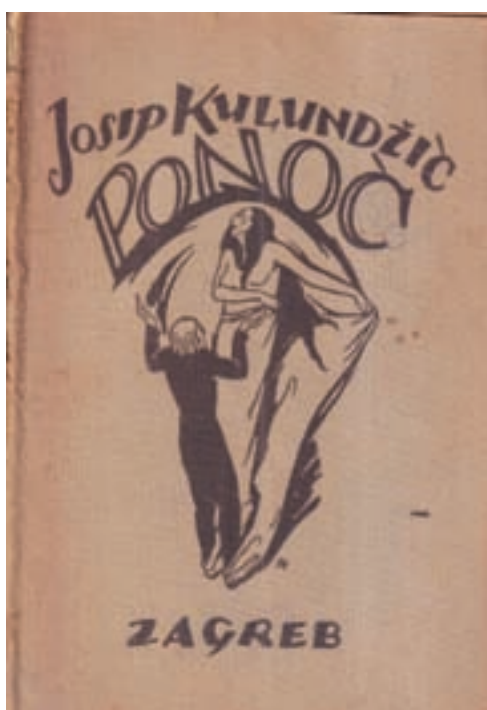
Prve književne radove, dramske fragmente *Drugi ljudi* (1918.), *Posljednji hedonista* (1921.), *Posljednji idealista* (1922.), *Večni idol* (1922.) i druge, objavljene u periodici, te roman *Lunar* (1921.), započeo je kao sljedbenik ekspresionizma. Uspjeh je postigao dramama *Ponoć* (1921.) i *Škorpion* (1926.), izvedenima u zagrebačkome HNK, za koje je dobio Demetrovu nagradu za najbolje dramsko djelo izvedeno na zagrebačkoj pozornici u protekloj sezoni. Predstave koje je režirao u Osijeku gostovale su i u Vojvodini, među ostalim i u Subotici, Somboru i Novom Sadu.

Nakon odlaska iz Hrvatske posvetio se uglavnom redateljskomu, dramaturškomu i pedagoškomu radu te je rjeđe objavljivao dramske tekstove, koje je od tada pisao srpskim jezikom. Drami se vratio 1950-ih, ali na osnovama tradicionalne realističke dramaturgije, kada su, među ostalim, nastale i drame *Krik života* (1950.), *Treći čin* (1952.) i *Čovek je dobar* (1953.), te duologija o zagrebačkoj veletrgovačkoj obitelji **Dombrovski** *Klara Dombrovska* (1955.) i *Firma se skida* (1956.), u kojoj se

zamjećuju sličnosti s **Krležinom** trilogijom o Glembajevima. Dramatizirao je veći broj priča i romana srpskih pisaca te napisao više filmskih scenarija.

Kao redatelj, među više od 50 kazališnih predstava postavio je u Narodnom pozorištu u Beogradu *Šokicu Ilije*

Okrugića Srijemca (1931.), u Umetničkom pozorištu u Beogradu *Dundo Maroje* **Marina Držića** (1940.), u Novom Sadu u Narodnom pozorištu Dunavske banovine drame *Pera Segedinac* **Laze Kostića**, *Zla žena Jovana Sterije Popovića* i *Dva idola Bogoboja Atanackovića* (1941.), a u Vojvođanskom narodnom pozorištu *Oklopni voz Vsevolđa Ivanova*, Krležinu *Gospodu Glembajevu* (1946.) i *Šumu Aleksandra Nikolajevića Ostrovskega* (1947.). Poslije je kao gost Srpskoga narodnoga pozorišta, u povodu proslave stogodišnjice rođenja **Ive Vojnovića**, postavio i jednu od najboljih režija *Maškarata ispod kuplja* (1957.), za koju je dobio Specijalnu nagradu *Sterijina pozorja* na III. Jugoslavenskim pozorišnim igrama 1958. godine.

Oporni rad

Posebno mjesto zauzima njegov oporni rad. Režirao je više od četrdeset opera, ponajprije u razdoblju nakon rata. Za vrijeme njegova boravka u Novom Sadu osnovana je tamošnja opera te je tada režirao *Travijatu* **Giuseppea Verdija** i *Eru s onoga svijeta* **Jakova Gotovca** (1947.), Verdijev *Rigoletto* i *Prodanu nevjestu* **Bedřicha Smetane** (1948.), a poslije kao gost još šest opera. U Narodnom pozorištu u Beogradu režirao je gotovo 30 opera, među ostalim i *Eru s onoga svijeta* (1949.).

Kao izvrstan poznavatelj europskoga kazališta te dramske književnosti i teorije, osim drama i dramskih fragmenata, objavljivao je kritike, eseje i studije u mnogim hrvatskim, srpskim i bosanskim periodicima. Dio teorijskih eseja i studija objavilo mu je *Sterijino pozorje* u knjizi *Fragmenti o teatru* (Novi Sad, 1965.), predavanja iz povijesti dramaturških teorija objavljena su u udžbeniku *Primeri iz tehnike drame* (Beograd 1963., 1972., 1996.), a ona iz kazališne režije u *Kronici Zavoda za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU* (*Režija*, br. 6-7, 1997.).

Zastupljen je u izborima *Hrvatska riječ u Srijemu* (Zagreb, 1995.), *Hrvatska književna avangarda* (Zagreb, 2008.) i *Romani srpske avangarde, 1* (Beograd, 2010.). Rukopisna mu se ostavština čuva u Zavodu za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU.

Katedra za dramaturgiju FDU-a dodjeljuje nagradu *Josip Kulundžić* za najbolji dramski tekst, to jest za izuzetan ostvaren uspjeh u područjima kazališta, filma, radija, televizije i kritike.

Premинуo je 1. prosinca 1970. godine u Beogradu.
(izvor: *Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*, 14, Ku – Kv, S. Bačić)

Blagdan sv. Joakima i Ane

Male Tekije

U biskupijskom svetištu Srijemske biskupije Gospe Tekijske u četvrtak i petak, 25. i 26. srpnja, uoči blagdana i na sam blagdan sv. Joakima i Ane obilježene su Male Tekije.

Vjernike su u svetištu okupile svete mise služene na hrvatskom i mađarskom jeziku. U četvrtak i petak misu je predvodio je vlč. **Tomislav Vojnić Mijatov**, svećenik Subotičke biskupije u koncelebraciji s rektorom svetišta preč. **Matejem Perićem**, slankamenačkim župnikom

preč. **Berislavom Petrovićem**, povjerenikom za mlade Srijemske biskupije vlč. **Dušanom Milekićem**, te župnikom Beočina, Čerevića i Srijemske Kamenice vlč. **Luksom Ivkovićem**.

Predsjedatelj slavlja je u homiliji poručio: »Bog se brine za stvoreni svijet i nikada ga ne napušta. Ponizni život sv. Joakima i Ane nam svjedoči kao krjepost pouzdanje Boga. S toga u tišini i molitvi, baš poput sv. Ane, možete

oslušivati Božji glas i razabirati što je to volja Božja za moj osobni život«.

Propovjednik je naglasio kako je upravo zbog te ponizne vjere Bog Joakimu i Ani iskazao svoje milosti te im u poodmakloj dobi darovao mogućnost roditeljstva, te nastavio: »Nažalost, u ovo vrijeme uočavamo malo ili gotovo ništa dostojnosti kršćanskog života. Živimo, nažalost, u jednom društvu koje želi uništiti obitelj, ne samo to, nego se ne zna tko je tko, tko ima koju ulogu u obitelji. Čovjek traži Boga, svi smo mi religiozni, ali pitanje je što je s vjerom?! Nameću nam nekakve bogove: novac, droga alkohol, sve više uzmi, otmi, juri, žuri za tim nekakvim prolaznim stvarima. A zaboravili smo da Bog voli malene, voli ponizne i da nam se život ne sastoji u posjedovanju, u imanju, nego koliko smo u stvari Kristovi, koliko ljubimo blišnjega i koliko ljubimo Boga«.

Nakon blagoslova nabožnih predmeta, procesija sa slikom Gospe Tekijske krenula je u tradicionalni svečani ophod oko svetišta. U procesiji su se pjevale marijanske pjesme.

Izvor: Srijemska biskupija

In memoriam Antun Kozma Bule 1965. – 2024.

Ponekad riječi postaju suvišne, a djela znače.

Dragi Bule, hvala za sve što si učinio za *Našu djecu* i obrazovanje na hrvatskom jeziku. Uvijek ćeš biti s nama na Cresu i Prviću, sve dok se ne sretnemo jednom među zvijezdama.

Udruga *Naša djeca*

Velike Tekije

Velike Tekije – Gospa Snježna: uoči Velikih Tekija, 4. kolovoza raspored svetih misa u svetištu je sljedeći – u 15 sati je prilika za svetu ispovijed, u 16 sati je misa na staroslavenskom jeziku, u 17 sati na mađarskom, te je u 19 sati pontifikalna misa na hrvatskom jeziku, a nakon nje procesija sa svijećama.

Na sam blagdan Gospe Snježne, 5. kolovoza raspored misa je sljedeći – u 8 sati je pobožnost križnog puta, u 9 sati sveta misa na mađarskom jeziku, u 11 pontifikalna misa na hrvatskom i u 19 sati završna sveta misa na hrvatskom jeziku.

U svetištu Gospe Snježne na Tekijama svečano će se proslaviti i Velika Gospa, 15. kolovoza svetom misom u 18 sati, dok će prilika za svetu ispovijed biti od 16.30 sati.

Događanja na Bunariću

Događanja u narednom periodu na biskupijskom svetištu Gospe od Suza na Bunariću:

3. kolovoza – prva subota – u 9.30 krunica, u 10 sati sveta misa

5. kolovoza – Snježna Gospa – u 18.30 krunica, u 19 sati sveta misa

15. kolovoza – Velika Gospa – u 18.30 krunica, u 19 sati sveta misa

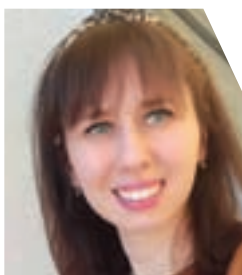
22. kolovoza – Prvi dan trodnevnice – u 18.30 krunica, u 19 sati sveta misa

23. kolovoza – Drugi dan trodnevnice – u 18.30 krunica, u 19 sati sveta misa

U tijeku prijave za Čikerijadu

Susret subotičke katoličke mladeži u Čikeriji, malom mjestu između Mirgeša i Tavankuta – *Čikerijada*, ove godine bit će održan 17. kolovoza. Prijave se vrše kod vlč. **Vinka Cvijina** i vlč. **Tomislava Vojnića Mijatova**. Predviđeno je okupljanje mladih na Čikeriji kod križa u 10 sati, a za one koji se odluče ići sa skupinom biciklom iz Subotice, polazak je u 8.30 iz župe Uskrsnuća Isusova (Gajeva 2).

Organizatori najavljuju, osim duhovnog dijela programa sa svetom misom i sportske igre, igre bez granica, vodene igre, ples te ručak.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Stvoreni smo za vječnost

Osjećamo često kako je tempo života prebrz, kako je obveza previše, a vremena premalo. Ne možemo postići sve ono što se od nas očekuje ili ono što smo sami sebi zacrtali. Sve nas to opterećuje, stvara nam stres, lomi nas, pa se osjećamo nesposobni. A je li sve to nužno? Za čim jurcam, što želim postići, kome i zbog čega se želim dokazati? Ima li ta naša trka veze s vječnim? Pa, uglavnom nema. Namećemo sebi visoke ciljeve, očekujemo od sebe previše, težimo uvijek za onim što ne možemo doći, te postajemo nesretni i frustrirani. A u stvari jedino za čime trebamo težiti je vječnost, jedino što trebamo tražiti je Bog. Jer, nismo mi stvoreni za ovu prolaznost u kojoj se zarobljavamo, nego za vječnost. Kada to shvatimo i u skladu s tim počnemo živjeti, sve će nam izgledati drukčije i bit će nam lakše, te ćemo biti radosniji.

Što želim zaraditi?

Evangelist Ivan zapisuje ove Isusove riječi: »Radite, ali ne za hranu propadljivu, nego za hranu koja ostaje za život vječni: nju će vam dati Sin Čovječji jer njega Otac – Bog – opečati.' Rekoše mu dakle: 'Što nam je činiti da bismo radili djela Božja?' Odgovori im Isus: 'Djelo je Božje da vjerujete u onoga kojega je on poslao.'« (Iv 6,27-29). Isus poučava svoje nasljedovatelje što je to oko čega se trebaju truditi na ovome svijetu. Hrana propadljiva simbol je svega onog prolaznog za čim mi na ovome svijetu čeznemo i oko čega se trudimo. Nikakav društveni položaj ili imetak nisu ono oko čega se vjernik treba previše angažirati. Raditi trebamo, ali ono što je važno zaraditi za ovoga života je vječnost. A to ne možemo ako smo suviše zaokupljeni prolaznim stvarima. Pogled nam je prikovan za zemlju, za ovozemaljske zarade i uspjehe, zato ne možemo vidjeti dalje do toga, mislimo to je najvažnije, stjecanje prola-

znih stvari. No, ako je nešto prolazno to već govori o njegovoj vrijednosti. Zato moramo podići pogled k Nebu, k Bogu, tada će nam se proširiti vidici i izvan materijalnog svijeta, shvatit ćemo da su naši dosadašnji napori bili besmisleni, jer jedini trud koji je potreban je trud oko vječnosti. Isus kaže, jedino važno je vjerovati u njega. Tko vjeruje, zna i posložiti životne prioritete, zna prolaznost ovoga života iskoristiti za neprolaznost koja nas čeka na onome svijetu. Vjernik nije zarobljen prolaznim stvarima, jer mu je pogled već sada usmjeren u neprolazno.

Novi početak

»Ja sam kruh života. Tko dolazi k meni, neće ogladnjeti; tko vjeruje u mene, neće ožednjati nikada.« (Iv 6,35). Ne može ogladnjeti onaj kojemu je Gospodin hrana, koji se hrani svake nedjelje s Gospodnjeg stola na euharistiji. On ne osjeća potrebu za trakom za materijalnim dobrima, njemu je najvažnija Božja blizina, u kojoj pronalazi radost i smisao kakav ne može pronaći nigdje, osim u Gospodinu.

Pavlove riječi Efežanima orijentir su nam jesmo li na pravom putu: »Da vam je odložiti prijašnje ponašanje, starog čovjek, koga varave požude vode u propast, a obnavljati se duhom svoje pameti i obučiti novog čovjeka, po Bogu stvorena u pravednosti i svetosti istine.« (Ef 4,22-24). Ako smo u Božjoj blizini, ako je naša vjera prava, iskrena, a ne samo nominalna, običajna, samo dio naslijeđa naših predaka, onda će se to očitovati i u našem životu. Vidjet ćemo sami što nam je važno i za čim težimo. Ako je ipak do sada naš život bio usmjeren prolaznom, a vjera nam bila tek nešto usputno, nije kasno za novi početak. Bog nam daje nove šanse, a Evanđelje nas neprestano poučava, kako bi mogli spoznati svoje greške i, uz Božju pomoć, ispravljati ih.

Tradicionalno uoči središnje proslave *Dužijance*

Pletenje vijenaca od žita

»Da bi imali pletene vince za svečanu proslavu Dužijance, moramo prvo posijati žito. Posije se jedan mali dio parcele koji služi baš za to i to s jednom starom sortom simena koja se zove bankut. To je stara vrsta žita, najbolja za pletenje ovi vinaca jer ima finu, mekanu stabljiku«, kaže Ivan Piuković

Posebno lijep i privlačan dio središnje proslave žetvene svečanosti bunjevačkih Hrvata *Dužijanaca* u Subotici predstavlja svečana povorka koja kreće od katedrale-bazilike sv. Terezije Avilske i defilira do bine u centru grada. Uz brojne članove kulturno-umjetničkih društava u narodnim nošnjama, sudionike koji prikazuju pojedine ovdašnje običaje, konjanike i dr., negdje na njenom početku idu karuce s velikom krunom od žita, a na samom kraju karuce s glavnim nositeljima ove svečanosti – bandašem i bandašicom. One su, kao i spomenuta kruna, ukrašeni vijencima od žita, koji se pletu tradicionalno dva-tri tjedna pred *Dužijancu*.

Vrste i načini pletenja vijenaca

U čišćenju žita odnosno pletenju vijenaca od malih nogu sudjeluje član Organizacijskog odbora *Dužijance* **Ivan Piuković**, sin **Grge Piukovića** – iz obitelji poznate na ovim prostorima po svojoj ljubavi, doprinosu i angažmanu u očuvanju tradicijske baštine i običaja Hrvata Bunjevaca.

»Da bi imali pletene vince za svečanu proslavu *Dužijance*, moramo prvo posijati žito. Posije se jedan mali dio parcele koji služi baš za to i to s jednom starom sortom simena koja se zove bankut. To je stara vrsta žita, najbolja za pletenje ovi vinaca jer ima finu, mekanu stabljiku, a inače je koriste i slamarke. Žito kad sazri, pokosi se, poveže u snopove, stavi se u krstinu, stoji tako jedno vrijeme pa se donese u varoš i jedno tri nedilje prid *Dužijancu* se počimaju pletiti vinci. To se radi, virujem, otkad se proslavlja ova žetvena svečanost«, kaže Ivan Piuković navodeći kako postoji tri vrste vijenaca te dva načina njihovog pletenja.

»Pletu se vinci za kićenje samih karuca u kojima su bandaš i bandašica (dva deblja od po 9 m), za kićenje krune (osam vinaca od po 2 m) koju nose posebna karuca, i više kraći koji se postavljaju na špice od točkova karuca. Način pletenja je troplet, plete se iz tri dila, i od količine žita zavisi debljina vinca. Plete se i na drot i s otim se u novije dobo ukrašavaju vrata od crkve, a pretpostavljam da je to prija bilo nešto bogatije.«

Kako dodaje, bilo je više prostora gdje se čistilo žito i pravili vijenci.

»Kad sam bio deran, sa svojom obitelji i ocem **Grgom** smo išli u župu sv. Terezije u Harambašićevoj ulici. Posli je to bilo pribaćeno u župu sv. Roka, a od prošle godine to se radi u jednoj privatnoj avliji u varoši.«

Sudionici »radionice«

Glavni organizatori »radionice« čišćenja i pravljenja vijenaca od žita uvijek su bili a i danas su nositelji *Dužijance* bandaš i bandašica, koji za tu namjenu okupe svoje prijatelje i rodbinu. Ove godine to su **Lucija Ivanković Radaković** i **Slađan Bošnjak**.

Lucija: »Ne čistim žito prvi put, al kad sam bila mlađa išla sam češće. Nije mi ništa nepoznato jedino što ne znam pletiti. A čišćenje žita podrazumijeva da se iz velikog snopa koji se napravi kad se žito pokosi, vadi klasje koje se slaže u manje snopove. Potom se odsiće na neku određenu dužinu da se mož lipo raditi s njim. Skine se lišće od slame da bude lipo čisto. To je puno posla, nikad kraja. Manji snopovi s kojima se plete se stave u vodu da se pokise kako bi se lakše radilo s njima. Dio žita, što ostane suvo, dila se u crkvi na misi za *Dužijancu*«.

Slađan: »Čistio sam već žito za *Dužijancu*, istina zdravo davno. Nije teško, ne treba bit posebno spretna, treba samo paziti da se ne ospu klasovi, da ne iskidamo os žita, da žito bude što lipše i onda posli ide na

pletenje. Danas nas je malo manje jer je sv. Ana, al najviše nas bude dvadesetak«.

Spretna ruka i dugogodišnje iskustvo ima i nekadašnja velika i mala bandašica **Emilija Korponaić**. »Prvo sam s 10 godina bila mala bandašica kada sam i počela čistiti žito i posli tog sam svake godine dolazila, bez obzira ko je bio bandaš i bandašica tj. jesam li ih poznavala ili ne.

Tad se to radilo u Harambašićevoj na plebaniji, to je organizirala časna **Bernadeta** i dolazila sam sa svojom sestrom, sestrama od strica i s našim drugaricama. Potom sam '89. bila velika bandašica i onda sam prvi put plela vinac na ovaj način, kroz troplet. A prija su vince za kićenje karuca i ukrašavanje krune pleli bač Grgo Piuk i jedna starija žena. Onda sam i ja to naučila, i nije baš jednostavno, treba strpljenja, snage jer mora se zatezati, držati. Jer ipak kad ti izbrojiš 15 klasova žita u jedan mali snop da to složiš, saviješ pletenicu oko njega, to treba stisnuti da se vinac ne raspadne kad ga dignesh jer je težak. Kad prođe *Dužijanca*, žito iz ti vinaca se izmrvi da poispada sime koje se onda opet posije jer nema puno žita koje ima os, to je posebna vrsta žita i ono je lipše«, pojašnjava Emilija.

I. Petrekanić Sič

O prezimenima bačkih Hrvata (LXXXVI.)

Brnjaković

Čuveni spjev *Dostojna plemenite Bačke starih uspomena* (1790.) **Grgura Peštalića** ispjevan je prigodom prenošenja krune sv. Stjepana iz Beča u Budim. Među brojnim plemićima, koji su dobili ovdje mjesto, javlja se i »barun mladi **Antun Brnjaković**«. Malo je poznato da je Antun Brnjaković potomak čuvene bosanske porodice Brnjaković-Grubišić. Prezime Brnjaković su dobili po rodonačelniku **Bernardu** (Brnjaku). Prije toga su se izgleda prezivali **Grubišić**.

Sarajevo

Podrijetlom iz Olova, ova obitelj ostavila je veliki trag u mjesnoj povijesti Sarajeva. Njeni članovi igrali su tijekom 17. stoljeća ulogu predstavnika bosanskih katolika. Područje njihove diplomatske aktivnosti je bilo veliko, uključivalo je velike centre moći (Rim, Beč i Carigrad). Po zanimanju trgovci, mnogo su putovali. Posao ih je često vodio u Rim, Beč, Mletke (Venecija), Dubrovnik, Beograd i druge metropole. Također su iznjedrili franjevca **Matiju Brnjakovića** (svjetovno Filip), koji je postao beogradski biskup (1675.), na opće zadovoljstvo bačkih Bunjevaca. Za vrijeme Velikog turskog rata (1683. – 1699.) njihova imovina je stradala. Na koncu su se povukli iz zapaljenog Sarajeva s vojskom **Eugena Savojskog** 1697. Naselili su se u Ilok, gdje su imali dvor. Međutim, jedan ogranak obitelji je iselio dalje u Bačku i 1730. upisan je u tamošnje plemstvo. Jedan od potomaka bačkog ogranka Brnjakovića je bio gore spomenuti Antun Brnjaković, pripadnik bačkog banderija (skupine konjanika), koji je 1790. čuvao krunu sv. Stjepana u Budimu.

Genealogija

Ranu povijest Brnjakovića rasvijetlio je fra **Ljubo Lucić** u jednom svom spisu koji se tiče povijesti franjevaca u

Sarajevu (*Franjevačka prisutnost u Sarajevu*). Istražujući Arhiv za propagandu vjere u Rimu, pronašao je »priličan broj dokumenata koji su pisali Brnjakovići ili je o njima pisano«. Rodonačelnik Brnjakovića je bio neki **Bernard (Brnjak) Grubišić**. Njegov sin **Andrija Grubišić** bio je čuveni trgovac, poznat kao zaštitnik katoličke vjere. Godine 1659. on i njegova supruga **Marija Ljubičić**, te sinovi i kćeri dobili su plemstvo. Za povijest bačkih Bunjevaca značajan je Andrijin sin Mate Brnjaković, koji je bio franjevac. Kršten je 29. VII. 1652., a izabran 1675. za beogradskog biskupa. Filipa i Jakova su ratni događaji 1697. odveli u Slavoniju (Srijem), gdje su se nastanili u Iloku.

Ilok

Ivan Brnjaković (oko 1690. – 1732.), sin Jakova, je 1730. upisan među bačke plemiće. Obitelj je držala posjed Kulpin (Bački Petrovac), koji joj je izdan u najam (1737.). Ivanova ćerka **Ana** (rođena oko 1732.) bila je udana za bačkog podžupana **Petra Latinovića** iz čuvene obitelji Latinović. Druga kćerka **Franciska Klara** (rođ. 29. VI. 1735.) bila je udana za nekog plemića **Tomanovića**. Živjela je u Novom Sadu. Natpis (na njemačkom jeziku) s njenog nadgrobnog spomenika prepisao je **Josip Vojnić od Bajše**. Tu izričito piše da je rođena kao »Baronese Berniakovics de Olovatz« (baroneza Brnjaković od Olovca). Ivanov sin **Franjo Nikola** dobio je od Bačke županije 1776. potvrdu plemstva.

Bernathffy

Franjo Nikola je imao sinove **Josipa, Antuna i Ivana**. Josip (rođ u Iloku 4. VIII. 1765.) se

posvetio naukama i vjeri. Niže razrede je završio u Segedinu, a više u Terezijanskom kolegiju u Vacu. U Budimu je studirao filozofiju i pravo, a u Kaloči teologiju. Bio je kapelan u Futogu (od 1794.). Godine 1798. postao je doktor kanonskog prava. Župnik u Baji je bio od 1799. do 1807. Antun (rođ. 13. V. 1769. u Iloku) je bio član gore spomenutog banderija 1790. Također je bio podbilježnik Sudbenog stola Bačke županije. Ivan (5. III. 1763.) i Antun su dobili posjed Boldur (Banat, Rumunjska), a dozvolom cara **Franje I.** promijenili su prezime u **Bernathffy** (1803.).

Ilok, franjevačka crkva, kapelica B. D. Marije: Spomen-ploča Ivana barona Brnjakovića alias Grubišića.*

Andrija Kujundžić – Čiča

U tijeku su 33. Ljetne olimpijske igre u Parizu a tim povodom vrijedi se prisjetiti nekih od ovdašnjih Hrvata koji su sudjelovali na olimpijadama, kao svjetski najvećim sportskim natjecanjima. Jedan od njih je **Andrija Kujundžić** (1899. – 1970.) koji je točno prije stotinu godina, 1924. godine, na Olimpijadi u Parizu, predstavljao Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca, kao nogometni reprezentativac.

Junak naše priče o fotografiji, bio je tijekom svoje aktivne sportske karijere nogometaš, nogometni sudac i trener, a uz to još i vrsni atletičar. Već sama činjenica da je Andrija Kujundžić, kasnije nadaleko poznat i po svom nadimku **Čiča**, bio sudionikom Olimpijskih igara, određuje ga kao jednog od najvećih igrača *Bačke* u njezinoj, sada već, 123 godina dugoj povijesti. Rodio se u posljednjoj godini 19. vijeka – 1899., nogomet je počeo trenirati 1912. godine kao junior, a potom i kao igrač pričuvnog sastava crveno-bijelih. Prvi službeni susret odigrao je, neposredno pred Prvi svjetski rat, 7. travnja 1914., protiv Trgovačke omladine u Somboru (7:1 za *Bačku* op.a), ali status prvotimca započeo je tri godine kasnije i zadržao ga suvereno sljedećih deset godina sve do kraja svoje uspješne aktivne nogometne karijere 1927. godine. Izuzev među vratnicama, bio je trenerima na raspolaganju po svim momčadskim pozicijama i zadaćama, ali najuspješniji je bio na poziciji desnog ili lijevog beka s koje je dočekao i poziv u reprezentativnu vrstu. Imao je savršeni pregled igre, bio je izuzetno brz (jednom je istrčao 100 m za ono vrijeme odličnih 11,7 sekundi) i odlično je blokirao protivničke napadače. Iako je igrao u obrani, Čiča je bio više nego korektan nogometaš i nije podnosio grubu i prljavu igru nego je maksimalno njegovao *fair play* igru i gentlemenški odnos prema protivniku. Poslije, kao nogometni sudac, oštro je znao sankcionirati grubosti i svojim autoritetom držati disciplinu na terenu. Pored brojnih susreta u majici voljene *Bačke*, 1921. godine Čiča (kako su ga svi zvali) Kujundžić je debitirao za reprezentaciju kraljevine SHS protiv Čehoslovačke (1:6) u Pragu. Sljedeće godine igrao je i protiv Rumunjske (1:2), no unatoč porazima u oba susreta, prema pisanju tadašnjeg tiska, bio je jedan od najboljih u redovima svoje momčadi. Ipak, sudjelovanje na Olimpijadi u Parizu jamačno je kruna njegove nogometne karijere i ponos za grad Suboticu iz koje je 1901. godine i započelo organizirano bavljenje 'loptanjem' na ovim prostorima.

Andrija Kujundžić Čiča nije bio samo nogometaš, nego i više nego nadareni atletičar. Na nagovor **Ljudevita Vujkovića Lamića**, rodonačelnika subotičke atletike, sudjelovao je i na atletskim mitinzima i natjecao se u nekoliko disciplina. Odličan sprinter na 100 m, kuglu je bacio do

11,1 m a disk na daljinu od 37,30, dok je bio i član štetete 4x100 skupa s **Martinom Poljakovićem**, **Željkom Šlezakom** i **Perom Šarčevićem**.

Nakon prestanka s aktivnim igranjem, bio je dvanaest godina trener u svom matičnom klubu, te se usporedio

bavio i suđenjem nogometnih susreta (1927. – 1935.). Uz sve nabrojene sportske aktivnosti, Andrija Kujundžić – Čiča bio je gradski službenik i dugogodišnji zapovjednik profesionalne vatrogasne straže u Subotici.

Za svoje sportske zasluge nagrađen je brojnim pokalima, medaljama, plaketama i prigodnim nagradama, ali najznačajnija priznanja su spomen medalja s pariške Olimpijade, Zlatna medalja Nogometnog saveza Jugoslavije i velika počasna diploma NSJ za igranje u reprezentaciji.

D. P.

Najbolji učenici iz Monoštora i Sonte

Put do uspjeha je popločan radom i odricanjem

Medju uspješnim učenicima još uvijek aktualne školske godine (bar službeno) su i naši ovojtedni sugovornici **Marko Brdar** i **Teodora Jakšić**. Oboje su uz osnovnu školu imali i izvannastavne aktivnosti koje ih nisu sprječavale u izvrsnom uspjehu, natjecanjima i raznim aktivnostima.

Zapravo možemo zaključiti, a vjerujem da bi roditelji to mogli i potvrditi da djeca koja imaju dodatne obveze bolje se organiziraju, raspodijele i stižu više toga nego netko tko ima samo školu i primjerice mobitel. Ne brinite se, stignu i ova djeca do mobitela i društvenih mreža, ali se znaju kontrolirati i postaviti prioritete.

Marko Brdar je već poznato lice, o njemu i njegovim uspjesima smo pisali u našem tjedniku, ali povod za ovaj razgovor je to što je Marko učenik generacije u OŠ 22. oktobar u Monošturu. Kako je rekao »najteže je kad društvo ima slobodan vikend, a ja moram u Muzičku školu ili dodatno nešto učiti, otići na pripreme ili dodatnu nastavu. Bilo je tu i odricanja i momenata kad je teško, ali kad vidiš uspjeh onda ti poslije ničeg nije žao«, priča nam Marko koji se u osnovnoj školi natjecao iz nekoliko predmeta koji su ga zanimali i gdje je želio više naučiti. Tako je stigao i do republičke razine *Književne olimpijade*. Marko je pohađao i sate hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture, ali kako je rekao, to mu nikada nije bio problem, kao dodatni sat.

Uz redovitu školu završio je i osnovnu Muzičku školu *Petar Konjović* u Somboru na smjeru harmonika gdje je isto postigao izuzetan uspjeh. Na pitanje kako je moguće sve stići, Marko je odgovorio: »Ključna je dobra organizacija, a moram naglasiti i odricanje mojih roditelja da me vode u dvije škole. Budući da sam i u Muzičkoj školu išao na natjecanja i tamo je trebalo dodatno raditi«, priča nam Marko. Nemoguće je nabrojati sav uspjeh koji je postigao za vrijeme osnovne škole, ali ono što je izdvojio kao njemu važno uz spomenuto, jeste uspjeh s natjecanja iz harmonike – II. mjesto na Međunarodnom natjecanju *Eufonija festival*, dva I. mjesta na festivalu Muzičkih i baletskih škola Srbije (solo i s orkestrom), te, kako je rekao, vrijedno spomena je i Pokrajinska smotra recitatora na hrvatskom jeziku, gdje je sudjelovao čak šest puta.

Kao i svi njegovi vršnjaci, i Marko voli uzeti mobitel u ruke, igrati igrice i biti na društvenim mrežama, ali uz podršku obitelji i prijatelja, kako je rekao, najvažniji su organizacija i želja za učenjem. Tako je Marko aktivan i u KUDH-u *Bodrog*, u Dobrovoljnom vatrogasnom društvu, pčelarskoj sekciji, u klubu sportskih ribolovaca, uz to trenira i rukomet, a voli i druženje s prijateljima. Nije nam preostalo drugo nego ga pitati spava li on uopće? Odgovorio je potvrdno i samo se nasmijao.

Kako mu ne bi bilo »dosadno« Marko je upisao i dvije srednje škole: Srednju medicinsku školu *dr. Ružica Rip* i srednju Muzičku školu *Petar Konjović*, obje u Somboru.

»Odlučio sam se za ove dvije škole, a budući da sam dobio učenički dom, onda bar neću morati pu-

tovat, što će svakako olakšati aktivnosti. U medicinskoj školi sam upisao opći smjer, a u glazbenoj harmoniku. Što ću dalje još nisam siguran, za sada dominira medicina, ali... tko zna«, kaže Marko.

A zaista tko zna, jer njegova svestranost ga može odnijeti bilo kud.

Još jedna učenica generacije, no sada se selimo u Sontu. Teodora Jakšić učenica je generacije u OŠ *Ivan Goran Kovačić* u Sonti i naravno da nije išla samo u osnovnu, nego i u glazbenu školu.

»Put kojim sam kročila do ovog uspjeha je ponekad bio veoma težak. Mislim da je najvažnije imati ljude pored sebe koji vjeruju da ćeš uspjeti, pa čak kada ti nisi siguran u to. Potrebno je slušati pažljivo na satovima i ponavljati gradivo kad se dođe doma«, priča nam Teodora i daje savjet mlađima kako uspjeti. Navike su, kako ističe, isto ključne u uspjehu i svakodnevnom radu.

»Od prvog razreda učim i radim domaću zadaću odmah poslije ručka, to mi je postala navika. Ponekad je bilo teško natjerati samu sebe, ostaviti mobitel i početi raditi, ali u takvim situacijama bih pomislila na moje ciljeve, oni su mi bili najveća motivacija«, priča sugovornica.

I Teodora je pohađala uz redovitu i Muzičku školu *Stevan Hristić* u Apatinu, koju je, kao što možete pretpostaviti, isto završila s odličnim uspjehom. Svira tamburu – prim, a članica je i KPZH *Šokadija* i to od svoje pete godine, te, kako ističe, tako čuva svoju tradiciju.

Proteklih osam godina išla je na razna natjecanja, a najviše iz matematike, biologije, srpskog jezika i književnosti i iz engleskog jezika. Najveći uspjeh je postigla iz biologije, kada je dvije godine zaredom stigla do državnog nivoa, a ove je godine osvojila III. mjesto na republičkom natjecanju.

U slobodno vrijeme Teodora voli šetati s prijateljicama, svirati tamburu ili gitaru (koju je sama naučila svirati), čitati, igrati igrice i praviti origami.

Naša sugovornica je također pohađala i sate hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture, a o tome kaže: »Naučila sam dosta toga o hrvatskoj povijesti i hrvatskom jeziku. Naša nastavnica hrvatskog je imala zanimljiv pristup i način učenja. Uvijek smo s njom učili kroz igru, zabavu, tako da mi ovaj dodatan sat nikada nije višak«.

Teodora je upisala Srednju medicinsku školu u Somboru, no ona je na smjeru farmacija, a kako je rekla, jednoga dana voljela bi nastaviti dalje i upisati fakultet u Osijeku.

Ako im i srednja škola bude išla, bar upola kao osnovna, neće biti problem niti kod upisa na fakultet.

Ž. V.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Prodaje se trobojni plug (14 cola) obrtač *regent* fiksno s predplužnjacima i 2 crtala i 2 kotača u radnom stanju (2.200 eura). Telefon: 064-228-11-00.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa više.

Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsApp ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m², uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25
Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m²
Tel: 063/738-97-85

Prodajem njivu u Mišićevu površine 2 katastarska jutra, 14.000 eura. Informacije na telefon 064/300 76 14.

Prodajem nepokretnost površine 4.516 m² u Rudanovcu u okviru Nacionalnog parka »Plitvička jezera«, po cijeni od 165.829,00 eura. Informacije na telefon 063/888 71 34.

Prodajem mrežice za mlade voćke 270 komada, veličine 56 cm x 20 cm. Cijena 30 din/kom. Telefon: 064/9738601.

Prodajem plišanu otunku, strigansku maramu, tkane ponjave i pregače. Informacije na telefon 062/1789106.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, Služba za zaštitu okoliša i održivi razvoj, temeljem članaka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

**OBAVIJEST
O PODNIJETOM ZAHTEJU ZA ODLUČIVANJE
O POTREBI PROCJENE UTJECAJA
PROJEKTA NA OKOLIŠ**

Podnositelj zahtjeva JKP *Vodovod i kanalizacija* Subotica, Trg Lazara Nešića br. 9/a, Subotica, podnio je dana 24. 7. 2024. godine Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na okoliš projekta: »Izgradnja javne vodovodne mreže u Jezerskoj ulici i dijelu Krfske ulice na Paliću«, na katastarskim parcelama br. 1439/1, 1437, 1436 i 1435 KO Palić, Subotica (46.09527°, 19.74401°), evidentiran u pisarnici Gradske uprave Subotica pod brojem IV-08/I-501-95/2024.

Uvid u podatke i dokumentaciju iz predmetnog zahtjeva može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I kat, soba 129), svakog radnog dana od 8 do 14 sati.

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na okoliš osobno ili poštom (Trg slobode br. 1, Subotica, Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša – Služba za zaštitu okoliša i održivi razvoj, I, kat, soba 129).

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji

VAŽI DO 6. 8. 2024.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sati i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Otoci iz snova

Natjecanje po mjeri

Snovi nam mogu reći puno o nama samima, o tome čega se bojimo, što nas muči i pokušavamo riješiti, ali i o čemu maštamo, sanjamo i što stvarno želimo. Toliko sam puta pričala koliko želim obići sve jadranske otoke, a koliko se ta želja usadila u moje biće svjedoče i moji snovi. Sinoć sam sanjala da sudjelujem u natjecanju za obilazak svih otoka hrvatske obale. Ne mogu opisati oduševljenje cijelim natjecanjem i koliko sam euforično krenula. San je bio toliko stvaran da sam sigurna da bih u stvarnosti sigurno prepoznala neke od sudionika, koje nikad prije nisam vidjela, kao i neke od sudaca.

Iako sam planirala napisati nastavak o Splitu, ovaj tje-dan prizivam snove u stvarnost i vodim nas na otok na kojem nikad nisam bila.

Skriveni biser šibenskog arhipelaga

Zlarin, mali otok u šibenskom arhipelagu, jedan je od onih skrivenih bisera Hrvatske koji još uvijek nisu otkrili mnogi turisti. Svojom netaknutom prirodom, bogatom kulturnom baštinom i autentičnim dalmatinskim šarmom, Zlarin je idealno mjesto za one koji traže mir i autentično iskustvo daleko od gužve.

Prirodne ljepote

Zlarin je poznat po svojoj bujnoj vegetaciji, koja uključuje guste borove šume, maslinike i vinograde. Šetnje kroz otok pružaju priliku za uživanje u prekrasnim pejzažima i svježem morskom zraku. Posebno je upečatljiv pogled s najvišeg vrha otoka, Klepac, s kojeg se pruža panoramski pogled na okolne otoke i kristalno čisto Jadransko more.

Otok je okružen brojnim predivnim plažama i uvalama koje su savršene za opuštanje i uživanje u čistom moru. Plaža Veleš, smještena na istočnoj strani otoka, poznata je po svojoj kristalno čistoj vodi i bijelim oblucima. Ovdje posjetitelji mogu uživati u sunčanju, plivanju i ronjenju u mirnom i netaknutom okruženju.

Zlarin nudi brojne aktivnosti za ljubitelje prirode i avanture. Pješačke i biciklističke staze vode kroz slikovite krajolike otoka, omogućavajući posjetiteljima da istraže njegova skrivena mjesta i uživaju u prekrasnim pogledima. Šetnja do svjetionika na zapadnoj obali otoka je nezao-

bilazna aktivnost, a usput možete uživati u mirisu borova i zvuku valova. Jedna od najzanimljivijih aktivnosti na Zlarinu je ronjenje. Zlarin je poznat po svojim koraljima, a ronjenje u njegovim vodama pruža jedinstvenu priliku za istraživanje bogatog podvodnog svijeta. Lokalne ronilačke škole nude tečajeve i izlete za sve razine ronilaca, od početnika do iskusnih ronilaca.

Ovaj mali otok ima bogatu povijest i kulturnu baštinu. Poznat je po svojoj dugoj tradiciji izrade nakita od koralja. Turisti mogu posjetiti lokalne radionice i muzeje posvećene ovoj vještini te kupiti unikatne suvenire. Osim toga, otok je dom brojnih povijesnih građevina, uključujući stare kamene kuće, crkve i mlinove koji svjedoče o bogatoj prošlosti otoka. Jedan od najznačajnijih kulturnih događaja na Zlarinu je ljetni festival *Zlarinske večeri* koji uključuje koncerte, izložbe i druge kulturne događaje. Festival privlači posjetitelje iz cijele regije i pruža priliku za uživanje u lokalnoj kulturi i tradiciji.

Zlarin je idealno odredište za one koji traže miran i autentičan odmor u netaknutoj prirodi. Svojim prirodnim ljepotama, bogatom kulturnom baštinom i raznovrsnim aktivnostima, ovaj mali otok u šibenskom arhipelagu zaslužuje da ga otkrijete i doživite njegov jedinstveni šarm. Bez gužvi i automobila, Zlarin nudi iskustvo pravog dalmatinskog raja, gdje se možete potpuno opustiti i povezati s prirodom. Bio bi on sjajan za početak mog natjecanja iz snova.

Gorana Koporan

Foto: mycroatiacruise.com/cruise-croatia-coast/zlarin

Tradicijska konjička utrka

Kasačka utrka *Dužijanca* 2024.

Još od svoje 'premijere' već davne 1968. godine kasačka utrka *Dužijanca*, u kojoj se najbolji vozači natječu na Gradskom hipodromu u Subotici, predstavlja glavni događaj u konjičkom sportu na prostorima sjevera Bačke. Ova, po mnogo čemu, posebna utrka

posvećena je proslavi žetvenih svečanosti koje su u vremenu njezinog održavanja uvelike u tijeku. Prema propozicijama 'trči' se dva puta, a najbolje grlo je na koncu ovjenčano velikom pobjedničkom slavom.

Rekord Srbije

U prvom trčanju *Dužijance* kasniji pobjednik **Dejan Kata- nić** vozio je utrku u maniri start – cilj, jer je zauzeo vodeću poziciju i zadržao je u strahovitom finišu u kome su čak tri grla zabilježila odlična vremena (ispod 1:13). Prvo- plasirani Zaire 1:12,5, drugoplasirani Brenno Lau- mar (**V. Mažić**) 1:12,8, te trećeplasirana Amy del

Organizacija 'Dužijance'

Tradicionalnu konjičku utrku *Dužijanca*, još od 1968. godine organizira Konjički klub *Bačka*. Ti- jekom svečanog otvorenja upriličena je prigodna povorka, a brojnoj publici obratili su se i poslije održanih utrka predali pokale i znamenja: **Mio- drag Zagorac**, predsjednik KK-a *Bačka*, **Marin- ko Piuković**, direktor UBH-a *Dužijanca* i **Nataša Aleksić**, članica Gradskog vijeća Subotice zadu- žena za sport i mladež.

Duomo (**B. Nović**) 1:12,9. U drugom trčanju bilo je više taktike, poredak najbolja tri grla ostao je isti. No, ovoga se puta Zaire Wise As morao izvući iz presinga konja koji dolaze iz Teama 'Dream Catcher', i tek u finišu zabilježi pobjedu. Sjajna vozačka bravura Dejana Katanića i odlično trčanje Zaire Wise As ostat će zauvijek upamćeni po novom rekordu ove tradicionalne utrke koji je ujedno i novi rekord Srbije. Pobjedniku je, prema ustalje-

nom redu, pripao prigodni slavljenički pokal, ali i šampionski prekrivač i vijenac od žita.

Ostali rezultati

Gestion Prior (**B. Mukić**) postao je pobjednik među francuskim grlima, trčalo je i dvanaest sudionika *Srpskog kasačkog Derbija* predvođeni pobjednicima kvalifikacija: Top Hill (**A. Anđal**) i Sinatra AT (**M. Tasić**), pobjednik Memorijala *Albe Tumbas Loketić* je grlo Interconnection (**B.**

Skenderović), na Memorijalu *Bele Tumbasa* slavilo je grlo Corvo Baba (**B. Nović**), u utrci *Sjećanje na Pavla Crnkovića* najbolje je bilo grlo Felokh felett (**B. Nović**), dok su još trijumfe zabilježili i grla Parma Ferm (**B. Nović**) i Urogallo Jet (**N. Mašić**). Dan prije, u subotu, na popis pobjednika upisali su se i grla: Dragon (**D. Katanić**), Discovery (**B. Mukić**), Discero (**M. Tasić**), Todayiwin Lux (**D. Katanić**), Concordia (**D. Katanić**), Rodiva (**D. Katanić**).

D. P.

Olimpijada

Grandioznim otvaranjem u petak, 26. srpnja, uz sudjelovanje 10.000 sportaša i sportašica iz 205 zemalja, započele su 33. Ljetne olimpijske igre u Parizu. Za razliku od svih prijašnjih 'otvaranja' koja su održavana na tzv. olimpijskim stadionima u gradovima domaćinima OL, Pariz je svečani defile organizirao na svojoj rijeci Seini na kojoj su se, u većim ili manjim plovilima, svijetu pokazale natjecateljske delegacije iz svih zemalja sudionika igara. U svečanom programu sudjelovalo je puno poznatih imena iz svijeta glazbe i mode, ali su jamačno najatraktivniji bili nastupi Lady Gage i **Celine Dion**. Nakon pozdravnih govora dužnosnika, polaganja svečane zakletve, igre je otvorenim proglasio francuski predsjednik **Emanuel Ma-**

cron. Olimpijski plamen u specijalnom izdanju balona koji lebdi, na pariškom trgu Trocadero u blizini Eiffelovog tornja upalilo je dvoje nekadašnjih poznatih francuskih sportaša judaš **Tedi Riner** i atletičarka **Marie-Jose Percec**.

Prva olimpijska medalja za Hrvatsku

Hrvatski strijelac **Miran Maričić** osvojio je u ponedjeljak, 29. srpnja brončanu medalju na Olimpijskim igrama u Parizu natječući se u disciplini zračna puška 10m. Tijekom finalnog natjecanja imao je samo jedno gađanje ispod 10 i sve vrijeme je bio u konkurenciji za jednu od medalja. Pogodio je 230 krugova i osvojio bronzcu, prvo odličje za Hrvatsku u Parizu 2024.

D. P.

POGLED S TRIBINA

Euro scena

Pomalo u sjenci najvećeg sportskog događaja na planetu – Olimpijade u Parizu, prošlog i ovog tjedna započeli su nastupi hrvatskih predstavnika u europskim nogometnim kupovima. *Rijeka* je nastupila u 2. pretkolu kvalifikacija za Ligu Europe i zabilježila neodlučeni rezultat na gostovanju kod *Corvinula* (0:0) u Rumunjskoj. *Hajduk* je zabilježio domaću pobjedu (2:0) protiv *Torshavna* (Farski

otoci), dok je *Osijek* još uvjeljivije slavio (5:1) na svom terenu protiv *Levadie* (Estonia). Obzirom kako su se uzvratili igrali u četvrtak, kada ovaj tekst bude pred vama znat ćemo tko je od hrvatskih momčadi izborio sljedeću kvalifikacijsku rundu. Podsjetimo, *Dinamo* će zahvaljujući svom izvrsnom euro koeficijentu igrati u posljednjoj tzv. play off rundi kvalifikacija za plasman u skupine Lige prvaka. U slučaju poraza imat će zagarantirano mjesto u skupinama Lige Europe.

D. P.

Umotvorine

- * Uspjeh je ono što čovjeku vrat lomi.
- * Svetite se životu – zaboravom.
- * Daj više odmora jeziku nego rukama.

Vicevi, šale...

- Halo, dragi, u pećnici je teletina, a frižider ti je pun piva. Poslije večere te čeka masaža. Je l' se veseliš?
- Kolika je šteta?
- Samo blatobran, retrovizor i prednji žmigavac!
- Je l' čujete glasove u glavi?
- Reci mu NE!
- Ne doktore!

Mudrolije

- * Toliko je živa kod slabog čovjeka potreba da se vara i tako neograničena mogućnost da bude prevaren.
- * Onome tko je jednom vladao nad drugima, nenasna je vlast svakog drugog nad njime.
- * Plemenit je čovjek spreman na pomirenje ali se ne ponižava. Hulja se ponižava ali nije spremna na pomirenje.

Vremeplov – iz naše arhive

**Etnokamp, Hrvatska čitaonica,
Subotica, 2012.**

Didine pripovetke (iz knjiga Balinta Vujkova) U mladosti se misli na starost

Živili dida i baba. Za mladosti imali veliko imanje, al bili obadvoje lake pameti, pa njim u starosti ostala svega jedna kolibica i avlijica što je pivac mogo pričeprkat.

Vrpoljili se oni kojikako sa životom i dida, prvi put u svom viku, steko dvi kokoške. Sad je on zaboravio sve svoje grije, a babi nakalamio i one što nije ni klapila. A kad su didine kokoške počele još i jaja nosit, niko s njim izać na kraj. Kada baba oće poist koricu kruva, a on joj gleda u usta pa samo reži.

– Znaš ti, babo, da je život težak! – jedared će on.

– Težak, da!

Dida onda omilovo svoje kokice, pa veli:

– Težak je meni, a kako onaj živi što ništa nema?!

Baba zna šta joj dida i misli, pa se rasrdila.

– Jel ti to meni brojiš zalogaje?

– Pa mogla bi i ti štogod privridit za kuću kad si znala sa mnomo rasipat dok smo imali. – kazaće dida šta mu je na srcu.

Baba didi nikad nije dala pokrke, pa neće ni sad.

– E, kad bi se toliko uzolilo što kuću držiš iz tvoji kokošaka, baš ću ti pokazat da se ni ja još ne bojim života.

To dida i oće, pa oma okrenio lipo oko babe i zapita je šta će radit.

– S pameću, ko što sam uvik radila. Ja ću trgovat.

– Dobro, babo! Imaš pravo, na trgovini se da dobro zarađivat. Ded, ded, pa nek je tvoja prva rič u kući.

– I biće. – ocikla se baba.

– Samo pazi, mi smo naučili uvik samo prodavat, a nikad kupovat.

– Nemoj ti meni davati s'vit, kad za tolike godine ni sebi nisi bio vridan. – goropadi se baba.

– Dobro, dobro, a čime ćeš trgovat? – opet će dida lipo.

– Pa nisam ja sad ko pripelica da odam tamo-vamo, već sam naumila od tebe kupovat jaja. Kuvaću i i kuvana prodavat.

Dopalo se to didi, al drugi dan poranio da vidi pošto iđu kuvana jaja. Kad je vidio da iđu po dvi krajcare, a on prisna po toliko prodaje babi. Nema u babe zamire za to. Trguje ona sad, pa se čudo razmarvašila po kući. Dida od nje ni krknit ni pisnit. Nisu se zabadavad tako nagombali da će babina bit prva rič ako počme trgovat i zarađivat.

E, al je to didi uskoro dosadilo, pa će jedared:

– Hej, babo, šta ti meni zaradiš kad prisno jaje kupuješ za dvi krajcare, a kuvano prodaješ za toliko?

O, kad se baba nakosirila!

– A što mi svaki dan ostane čorba, to tebi nije ništa?! Šta bi io da tog nije?

Dida vidi da se baba ljuto naoštrila, pa je stao umirivat i veli:

– Dobro, dobro, babo! Šta si uzela srcu, pa ja samo pitam. A imaš ti i pravo: kaki smo bili nevaljani i kako smo znali rasipat za mladosti, još nam i priviše zarađivaš za starost.

Pričao Blaško Bukvić, Mala Bosna
Bunjevačke narodne pripovetke, 1951.

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Za život (davanje)

Posidali, baka Janja počinje: »Čeljadi, bome potli onog juče što sam vidla i čula nanom sokočalu od televizije nit sam dobro spavala nit sam se naspavala. I odviše sam se zabrinila«. Otkale sade nevolje dolazu mislim se. Majka i dada ništa poslidnji dana nisu spominjali da j kaka nevolja. Nastavlja: »Zamislite, jedno čeljade umrlo. Ni bilo lika za njeg al se zato komugod drugom moglo pomoć ka j umro. Cigurno sad študirate kako onaj što će umrit kad umre može živom pomoć? Bože oprosti baš i ni lipo što ću sade kazat ovako al tako ispada, dok komugod ne smrkne drugom ne svane. Zamislite, kako j umro oma su uzeli njegovo srce i dali drugom. Izvadili ga i prisadili a da nisu čak ni rodbina, jel komšije. Ni poznavali se nisu. Ovaj što su mu prisadili, što j dobio novo tuđe srce živ i zdrav. Trči što b rekli. Zamislite, od jednog cilog života osto mrtavac i njegovo srce koje j onda dato drugom čeljadetu da b živilo. Dato srce drugom za život. Kažu da ga ni dobio cigurno bi umro ako ni za par dana onda cigurno za nedilj dana. Al tu ima još štagod. Povadili su ovom što j umro još bubrig i ko zna šta još ni pa će se dat oni kojima triba, što čeku. I sam da znate ni se to povadilo sam tako, da j umru pa iz njeg uzeli šta triba. To čeljade što j umrlo mlogo prija potpisalo da će kad umre dat da se izvadi sve iz njeg što valja i da se da, da se prisadi onima što su u potrebi. Lipo sam potli i zaspavala al kasam se trglja prid jutro uplašita i oznojita, srce priskače. Ne mož ope zaspavat. Umiranje i prisadivanje mi u glave. Pa mi došlo, šta ako komugod iz naše kuće kadgod zatriba tako štagod, srce jel šta drugo? Ko će dat? Čeljadi, kako se može tražit i željit tako štagot, da ti kogod srce da a da sam nisi kadar dat? I onda sam čvrsto namirila da čim vrućine pristanu odem prvo kod velečasnog pitat šta on misli otom davanju potli smrti. Ako on kaže da se dragi Bog ne buni oko tog davanja i prisadivanja onda ću otić kod mojga doktora da čujem šta triba radit da i ja moje srce i šta sve mož ostavim komugod kad umrem. Ta nikad se ne zna komu će i kad tribat a kad jedanput umreš onda ti svakako sve jedno. Daću komugod za život da ima, da ne mora umrit. Ta kad nemaš i novaca ti kogod poklonji pa se raduješ, triba za život. A kakoš se neš radovat da za život srce dobiješ, bubrig i šta već mož?« Strina Evča sam što ne viče: »Baka Janjo, isto, isto smo gledale. To se danaske moderno kaže doniranje organa. To i kod nas ima. Sve j napisano kako i šta i triba radit. Eto taku politiku nam naša demokratija ima danaske. Možeš dat a i ne moraš. Možeš dobit a da ne daš. Od volje ti«. Baka Marica će: »Evča ajd da i ti lipo kažeš jedanput sam da tu tvoju politiku i demokratiju uvik ne umećeš. Ta oni nemu nikake veze sa tim doniranjem mada i od nji kogod dobro živi«. Bak Manda objašnjava da joj žo i oni što će umrit i oni što čeku da oni umru pa da štagod dobiju za život. Baka Tonka kaže da j koda digod čula da se čeljad kod nas baš ne otimlje da kad umru komugod ostavu, du srce makar su i crkva i »politika« rekli da j to dobro. Bome i ja ću ću naglas: »Baka Janjo ja sam ciguran da neće imat niko ništa protiv ako kogod da potli smrti svoje srce jel šta drugo drugom za život. Šta nam dragi Bog sve do vala i mi možemo štagod dat. Zarade nema al ne košta. Pa još potli smrti drugom za život«.

U NEKOLIKO SLIKA

Natjecanje u pucanju bičevima

Kolač od maka

Tijekom ljeta pristižu brojne namirnice, a jedna od njih je i mak. Tako su kolači sa svježim mljevenim makom uvijek bili prisutni na jelovniku ovdašnjih Hrvata ovih mjeseci. Pored pogače s makom koja je najpoznatije jelo s ovim sastojkom, stavlja se mak i u druga jela. Ovom prigodom donosimo stari recept za manje poznati kolač s makom, ali veoma ukusan i sočan te nezahitjevan za pripravu.

Sastojci za tijesto:

100 g maslaca ili margarina
200 g šećera
1 vanilin šećer
3 jaja
sok od pola limuna
200 g samljevenog maka
200 g brašna
1 prašak za pecivo
1250 ml mlijeka

Nadjev:

5-6 žlica pekmeza

Glazura:

200 g šećera u prahu

2-3 žlice limunovog soka

malo vrele vode

Priprema:

Maslac (margarin) miješati dok se ne zapjeni dodajući postupno šećer, vanilin šećer, jaja, limunov sok i mak. Prosijano brašno s praškom za pecivo dodavati naizmjenično s mlijekom. Peći u namašćenom i nabrašnjavljenom manjem plehu oko pola sata na 200 stupnjeva. Pečeni kolač izvaditi iz pleha te presjeći na dva dijela. Donju piškotu premazati pekmezom te ju poklopiti s gornjom.

Za pripremu glazure prosijati šećer u prahu te ga miješati sa sokom od limuna i s toliko vode da se dobije gusta smjesa kojom se prelije kolač.

KuHaR tradicionalnih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1300 dinara
☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 75 eura
☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
Ulica i broj: _____
Mjesto i zemlja: _____
Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
* Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: OTPVRS22
VOJVOĐANSKA BANKA
AD MS FIL. SUBOTICA
IBAN: RS35325960160000218862
NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa
325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
Hvala na razumijevanju.

RADIO MARIJA

Krišćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCIJE:

NOVI SAD 90,0 MHz
SUBOTICA 90,7 MHz
SOMBOR 95,7 MHz
NIŠ 102,7 MHz

www.radiomarija.rs

@Radio.Marija.Srbije

@radiomarijasrbije

KONTAKT:

Ured: 024/600-099
Program: 024/600-011
SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:

Radio Marija Srbije
Radio Maria play

ILI-ILI

Priključenje **BESPLATNO**

- + Birate između:
- 6 meseci po 1 dinar ili
- 12 meseci sa 50% popusta

*Astra
Telekom*

011 44 22 009

TEKIJE 2024.

Male Tekije

Četvrtak 25.07.2024.

17h Prilika za ispovijed
19h Sv.Misa na hrvatskom
sa procesijom

Petak 26.07.2024.

09h Misa na mađarskom
11h Misa na hrvatskom
19h Završna Misa na
hrvatskom

Nedjelja 04.08.2024.

15h PRILIKA ZA SV.ISPOVIJED
16h MISA NA STAROSLAVENSKOM
17h MISA NA MAĐARSKOM
19h PONTIFIKALNA MISA NA
HRVATSKOM SA PROCESIJOM

Velike Tekije (Snježna Gospa)

Ponedjeljak 05.08.2024.

08h POBOŽNOST KRIŽNOG PUTA
09h MISA NA MAĐARSKOM
11h PONTIFIKALNA MISA
NA HRVATSKOM
19h ZAVRŠNA MISA NA HRVATSKOM

Velika Gospa

15.08.2024

16:30h PRILIKA ZA
SV.ISPOVIJED
18h PONTIFIKALNA
SV.MISA

